

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Dům dětí a mládeže v 21. století

Youth centers in 21st century

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Marie Dvorná

Autor:

Lucie Pištěková, DiS.

Praha 2023

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala paní magistře Marii Dvorné za její cenné rady, odborné poznámky a vedení bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci *Dům dětí a mládeže v 21. století* vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Lucie Pištěková

Anotace

Bakalářská práce se zabývá volným časem a konkrétním volnočasovým zařízením, ve kterém je možné volný čas trávit – domem dětí a mládeže.

Teoretická část přibližuje volný čas, možnosti jeho trávení, důležitost jeho náplně a dále uvádí školská zařízení pro zájmové vzdělávání. Dům dětí a mládeže je také popisován z hlediska jeho vývoje a adaptace na společenské změny. Praktická část přibližuje pražské domy dětí a mládeže prostřednictvím rozhovorů s jejich řediteli.

Klíčová slova

Volný čas, dům dětí a mládeže, středisko volného času

Annotation

The bachelor thesis focuses on leisure time and a specific leisure institution in which it is possible to spend leisure time - a youth centre. The theoretical part describes leisure time, the possibilities of spending it, the importance of its content, and also introduces school facilities for leisure education. The youth centre is also described in view of its development and adaptation to social changes. The practical part introduces Prague's youth centres through interviews with their principals.

Keywords

Leisure time, Youth centre, Leisure time centre

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Volný čas	9
2. Trávení volného času	12
3. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání	16
3.1 Dělení školských zařízení	16
3.2 Činnosti domů dětí a mládeže	17
4. Dům dětí a mládeže	18
4.1 Dům dětí a mládeže ve 20. století	18
4.2 Dům dětí a mládeže v 21. století	19
PRAKTICKÁ ČÁST	23
1. Cíl výzkumu	23
2. Charakteristika zkoumaného vzorku	23
3. Výzkumná metoda	24
4. Výzkumné otázky	24
5. Sběr dat – způsob provedení výzkumu	25
6. Metoda vyhodnocení dat	25
7. Výsledky výzkumu a jejich interpretace	25
8. Diskuse	39
Závěr	42
Seznam použité literatury	43
Internetové zdroje	44
Legislativní dokumenty a další zdroje	44
Přílohy	46
Respondent číslo 1	46
Respondentka číslo 2	49
Respondent číslo 3	52
Respondentka číslo 4	58
Respondentka číslo 5	65
Respondent číslo 6	72

Seznam zkratk

DDM: Dům dětí a mládeže

SSM: Socialistický svaz mládeže

PC: Osobní počítač

MŠMT: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

SVČ: Středisko volného času

Úvod

Velkou část doby, po kterou jsme na tomto světě, tvoří kromě práce, studia, spánku a každodenních všedních činností i volný čas. Tento čas je určitou svobodou mezi povinnostmi, kterou můžeme libovolně určovat a definovat. Tato doba, jako součást našeho života, nás ovlivňuje stejně, jako my ovlivňujeme ji. Což byl důvod výběru tématu, které je spjata s možností trávení volného času.

Volný čas je součástí životního stylu i kvality života. Je pro nás možností vyjádření, plněním snů a v neposlední řadě i odpočinkem, jak pasivním, tak aktivním. Životní styl ve smyslu, který uvádí Blahoslav Kraus: „...široký komplex činností a s nimi spjatých postojů, norem, hodnot, návyků, které mají trvalý ráz a jsou pro každého individuálně specifické – vystihují jeho osobitost.“¹ To, jak trávíme volný čas a kolik ho v životě máme, má vliv na naši fyzickou i psychickou kondici. Stejně jako to, čím je volný čas naplněn.

S náplní volného času také souvisí jeho možnosti: „...zdokonalení nabídky, která odpovídá na společenskou poptávku (rekreologie)...“² Rekreologie již vznikla jako samostatný studijní obor, který lze v České republice studovat na terciárním stupni vzdělávání.

Jednou z možností, kde jedinci mohou trávit volný čas je dům dětí a mládeže, který se dle vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání řadí pod středisko volného času. V pedagogickém slovníku je možné nalézt následující definici, která zahrnuje i příklady oblastí, kterými se střediska volného času zabývají. „Ke střediskům pro volný čas dětí a mládeže patří domy a stanice dětí a mládeže se zaměřením na techniku, ekologii, historii, turistiku, výtvarné umění, aj. Tato střediska pořádají také letní a zimní tábory, soutěže a přehlídky.“³ Jednou z činností, které DDM uskutečňuje, jsou letní tábory, na kterých se již několikrátým rokem podílím, a to jak na příměstských, tak na pobytových. Toto byl také jeden z důvodů výběru tématu práce. Jedná se o Dům dětí a mládeže v Horních Počernicích. DDM se nachází mezi Základní školou Ratibořická a Základní školou Chodovická, Gymnáziem Chodovická a také v těsné blízkosti školy mateřské. Zajímá mě, jakou má DDM jako instituce budoucnost a kam se může posouvat v tomto století.

---

¹ KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. s.166, 167 ISBN 9788073673833.

² TŮMA, Jiří. *Pedagogika volného času*. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2018. s. 6. ISBN 9788087723432.

³ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 288 ISBN 978-80-7367-647-6.

Teoretická část se nejdříve bude věnovat terminologii volného času, poté institucím, kde lze volný čas trávit, a následuje vybraná instituce, kterou je dům dětí a mládeže.

Cílem práce je přiblížit důležitost volby náplně volného času a institucí, které jej zajišťují. Dalším cílem je zjistit, jak se vyvíjí a přizpůsobuje době konkrétní volnočasová instituce, a to dům dětí a mládeže.

Praktická část se bude věnovat rozhovorům s řediteli jednotlivých pražských DDM.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část začíná terminologií volného času, následuje kapitola o jeho možnostech využití, institucích, které zajišťují volnočasové aktivity, a končí vybranou institucí – domem dětí a mládeže.

1. Volný čas

Volný čas je v dnešní době brán jako samozřejmost, bez které by nebylo možné si představit koloběh dnů lidského života. Postupným zkracováním pracovní doby, zrušením dětské práce, demokratizací a nárůstem délky dovolené se rozsah volného času postupně zvyšoval. Tyto změny se odehrávaly zejména v průběhu minulých dvou století.⁴ Fenomén volného času je tedy také spjat se vznikem moderní společnosti.

Pro správné chápání, rozdělení a využití času je nutné si tento termín a členění přiblížit. Správné pochopení volného času má za cíl jeho vhodné trávení a prevenci před vznikem rizikového a společensky nekonformního chování.

Odborníci zpravidla dělí den člověka do tří časových úseků. První část je čas nezávislý. U tohoto úseku je jeho náplň osobně a svobodně určována jedincem. Vázaný čas je druhou částí. Do něj se řadí povinnosti a je pro něj typická záměrnost a závaznost. Třetí část časového dělení se nazývá čas závislý. Tento úsek času je pevně stanoven a určován někým jiným.⁵ Na tyto oddíly je rozdělen každý den jednotlivce. Není to však jediná možnost rozdělení dne.

Další možností, jak lze volný čas členit, je na čas pracovní a mimopracovní, který se dále dělí na čas vázaný a volný. V tomto názvosloví a dělení můžeme najít podobnost s pojetím u Vážanského. Podle něj je pro čas vázaný typická každodennost (péče o sebe, rodinu a domácnost). Čas vázaný nemá určitou délku trvání, což znamená, že jednotlivé úkony jsou plněny dle potřeby. Další část mimopracovního úseku je čas volný. Ten nemá jasný obsah ani délku jeho trvání. Je brán jako zbytek času po odečtení času pracovního a vázaného, což se označuje jako reziduální definice. Proti kvantitativnímu pohledu reziduální definice stojí kvalitativní pojetí volného času označované jako definice normativní. Toto vymezení chápe volný čas jako svobodný projev vůle člověka, který není ovlivněn okolními vlivy.⁶

---

⁴ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 25 a 26 ISBN 8071789275.

⁵ VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Základy pedagogiky volného času*. 2. doplněné vydání. Brno: Print-Typia, 2001. s. 27 ISBN 8086384004.

⁶ DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 143 a 144 ISBN 9788073801236.

Existují tato dělení, dle kterých lze rozčlenit čas. Avšak jsou činnosti, které do těchto úzkých, přesných a konkrétních definic rozdělit nelze. Dochází tedy k jejich propojování, což lze uvést na příkladu spojení práce vázané s volným časem v podobě záliby – např. práce na zahradě. Toto propojování se označuje jako čas polovolný, který Hodaň přibližuje následovně: „*Je-li volný čas částečně zaměřen na nějaký ziskový, užitkový nebo angažovaný cíl, je volným časem jen částečně. Pak hovoříme o kategorii polovolného času (semi – loisir)...*“⁷ V reálném životě se polovolný čas objevuje každý den.

Z výkladů termínů vyplývá, že volný čas má dvě hlediska, jak na něj lze pohlížet. A to z hlediska délky trvání a z hlediska jeho obsahu.

Tato dvě pojetí se nachází také v pozitivním a negativním chápání volného času. Výše zmíněná reziduální definice je u Vážanského nazývána jako negativní pojem, do kterého zařazuje i čas vázaný. Negativní pojetí zahrnuje čas, který zůstane po práci, studiu, péči o sebe a o domácnost. Jako pozitivní chápání volného času popisuje svobodné rozhodování člověka o čase a jeho náplni, které je oproštěno od tlaku druhých.⁸ Toto je výše definováno jako normativní teorie. Hofbauer k reziduální teorii uvádí, že je využívána hlavně u německých autorů a označuje se jako Resttheorie.⁹

Autoři nalézají určitou podobnost v dělení času, avšak každý danému úseku přisuzuje jiné konkrétní činnosti a jinou váhu té které teorii.

Poslední shrnující definice volného času je použita z Pedagogického slovníku, kde je volný čas definován jako: „*Čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).*“¹⁰ V tomto vysvětlení volného času se v první větě nachází pojetí normativní definice, které je také označováno jako pozitivní přístup. Naopak v následujícím souvětí nacházíme reziduální pojetí, označováno také jako negativní přístup.

Volný čas nelze zcela oddělit od času určeného na práci, školu či jiné aktivity, neboť jedince je nutno chápat komplexně.¹¹

Po obecném přiblížení volného času je nutné si uvést jeho specifika u dětí a mládeže. Je důležité uvést specifika pro daný věk, protože se jedná o domy dětí a mládeže,

---

⁷ HODAŇ, Bohuslav a Tomáš DOHNAL. *Rekreologie*. Olomouc: Hanex, 2005. s. 58 ISBN 8085783487.

⁸ VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. doplněné vydání. Brno: Print-Typia, 2001. s. 30 ISBN 8086384004.

⁹ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 13 ISBN 8071789275.

¹⁰ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 341 ISBN 978-80-7367-647-6.

¹¹ VÁŽANSKÝ, Mojmír a Vladimír SMĚKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. s. 25 ISBN 8090173799.

pro které je daná věková skupina skupinou cílovou. Pávková uvádí čtyři odlišnosti volného času u dětí a mládeže oproti dospělým. V těchto odlišnostech však může dojít k výjimce.

- Prvním rozdílem je délka. Autorka uvádí, že děti mají více volného času než dospělí. Ne všechny děti, ale vědí, jak tuto zvýšenou časovou dotaci využít. Výjimkou u dospělých může například být období nezaměstnanosti.
- Druhou odlišností je náplň volného času. Ta bývá oproti dospělým rozmanitější a odvíjí se od věku a jedinečnosti daného jedince.
- U dětí je také jiná míra samostatnosti, jež je podmíněna prostředím, vyspělostí, věkem a možnostmi využití volného času v okolí.
- Posledním rozdílem je nutnost působení ze strany pedagoga, což souvisí s trávením volného času, na kterém se podílí, účastní a ovlivňuje ho pedagog.¹²

V této kapitole byl uveden přístup různých autorů, který k pojmu volného času, jeho chápání a k celé oblasti volného času mají. V přístupu k volnému času nezáleží pouze na pohledu autorů, ale i na tom, jak odborné i celospolečenské tendence a trendy ovlivňují názor jednotlivců na volný čas, což má za následek způsob trávení volného času. Na konci kapitoly byla uvedena specifika volného času u dětí a mládeže, která jsou podstatná pro návaznost dalších kapitol.

---

¹² PÁVKOVÁ, Jiřina. *Průvodce studiem oboru Pedagogika volného času*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. s. 15 ISBN 80-7083-757-8.

2. Trávení volného času

Na volný čas je možné pohlížet kvalitativně (na to, čím je naplněn) a kvantitativně (v podobě jeho rozsahu).¹³ Tato kapitola bude věnována kvalitativnímu pohledu na volný čas, tedy jeho obsahu.

Mezi aspekty, které mají vliv na volný čas, řadí Vážanský společenské prostředí, aktuální stav společnosti, sociodemografické činitele, psychologické a fyziologické faktory.¹⁴ Tento výčet popisuje, které faktory ovlivňují volný čas a jeho následné trávení.

Sak se k náplni volného času vyjadřuje z pohledu důsledků, které trávení volného času může mít, a to z pohledu negativního i pozitivního. „*Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže, urychlí tím rozvoj obecných i specifických schopností mladé generace a potlačí rozvoj negativních sociálních rysů.*“¹⁵ Dále Sak uvádí, že kvalitně využitý volný čas má i svůj ekonomický záměr. Vysvětluje to tak, že volný čas podporuje výkonnost mladé generace a tím slouží jako prevence závislostnímu chování a projevům kriminality, což snižuje výdaje na řešení rizikového chování a jeho následků.¹⁶ Je tedy i ekonomicky výhodnější se ve společenských snahách věnovat kvalitně strávenému volnému času než řešit již nastalé rizikové chování či zdravotní důsledky špatně naplněného volného času. Chybějící výchovu k volnému času Hofbauer uvádí jako původ následujících fenoménů: „*školní i mimoškolní šikana; rostoucí počet, klesající věk i stupňující se brutalita mladistvých pachatelů trestných činů.*“¹⁷

V předchozí kapitole byla uvedena specifika, která se objevují u volného času dětí a mládeže. Pávková uvádí, že je typická rozmanitost zájmů u dětí a mládeže. S tímto názorem přichází i Sak, který se k obsahu volného času vyjadřuje následovně: „*Ve srovnání s dospělostí se dětství a mládí vyznačuje větší zájmovou pluralitou. Další vývoj jde spíše cestou redukce zájmového spektra a prohlubování určitého zájmu.*“¹⁸

Rozmanitost oblastí zájmu lze nalézt v rozvoji nových témat, což přibližuje Hofbauer. Jedním z nově se objevujících témat jsou informační technologie, které se začaly

---

¹³ DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 141 ISBN 9788073801236.

¹⁴ VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. doplněné vydání. Brno: Print-Typia, 2001. s. 35 ISBN 8086384004.

¹⁵ SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. s. 131 ISBN 80-7229-042-8.

¹⁶ Tamtéž s. 131

¹⁷ VESELÁ, Zdenka, ed. *Sociálně edukativní problémy mládeže a dospělých v reflexi pedagogické teorie a praxe: sborník příspěvků ze 7. konference ČPdS* : Brno, 10.10.1998. Brno: Konvoj, 1999. s. 71. ISBN 8085615819.

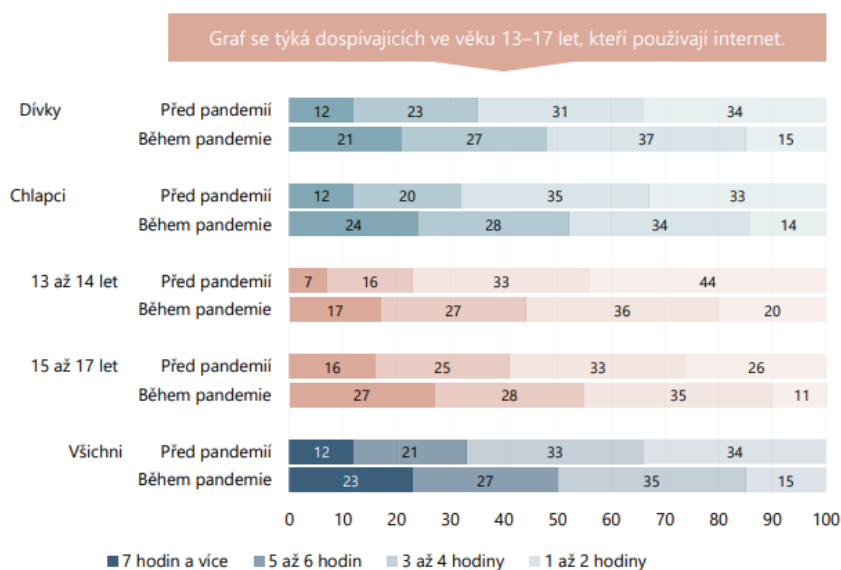
¹⁸ SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. s. 133 ISBN 80-7229-042-8.

vyvíjet a rozšiřovat až v minulém století, a to především na odborné účely. Nyní jsou již rozšířeny a stojí na nich mnoho volnočasových aktivit pro děti a mládež.¹⁹ Hofbauer na příkladu informatiky ukazuje vývoj jedné z dnes velmi rozšířených oblastí zájmů u dětí a mládeže, a nejen u nich, ale i v celé společnosti. Tato oblast zájmu se stala hlavním prostředkem a možností v době zavření škol (opatření v průběhu pandemie Covid-19), kdy výuku přes různé online platformy zavedly školy i volnočasová školská zařízení. Informační technologie byly využity také po začátku válečného konfliktu na Ukrajině.

Přechod do online prostředí je pro všechny učitele výzvou k inovaci, ale zároveň těžkým obdobím změn.²⁰

Vnější faktory ovlivňující volný čas byly zřetelně rozpoznatelné při pandemii Covidu-19 a nejen při ní. Náhlý a skoro úplný přesun života do online prostředí s sebou přinesl různá omezení, ale i změny, které se promítly do života společnosti, a tudíž i do způsobu trávení volného času. Díky nucenému přesunu do online prostředí některá DDM začala nabízet online či hybridní varianty kroužků.

Přesunu do online prostředí a nadměrnému používání internetu se věnoval výzkum na Masarykově univerzitě z roku 2021.

Znění otázky „Kolik času přibližně trávíš na internetu během běžného všedního dne? (a) Asi 7 hodin nebo více, (b) Asi 6 hodin, (c) Asi 5 hodin, (d) Asi 4 hodiny, (e) Asi 3 hodiny, (f) Asi 2 hodiny, (g) Asi 1 hodinu, (h) Asi půl hodiny, (ch) Málo nebo vůbec.“

¹⁹ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. s. 49 ISBN 8071789275.

²⁰ Koronavirus reformuje školství.: Moderní metody si osvojují i mnozí učitelé "skeptici." Aktuálně.cz [online]. 13.3.2020 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/koronavirus-reformuje-skolstvi-moderni-metody-si-osvojuji-i/r~ebdbf98463e711eaa6f6ac1f6b220ee8/>

²¹ Vokál, D., Šmahel, D., & Dedkova, L. (2021). Excesivní používání internetu českými dospívajícími: Srovnání před a během pandemie Covid-19. [Výzkumná zpráva]. s. 5. Masarykova univerzita.

Výsledky výzkumu ukázaly, že došlo ke skoro dvojnásobnému nárůstu doby, které respondenti trávili v online prostředí. Jak autoři výzkumu uvádí, nelze navýšení času, ke kterému během pandemie došlo, vykládat pouze negativně. Důvodem je změna prostředí výuky, která byla zajišťována pomocí internetu a technologií k tomu sloužících.

Nejen změna z prezenčního do online prostředí, ale existují další faktory ovlivňující volbu aktivit ve volném čase.

Sak uvádí, že volnočasové aktivity jsou ovlivněny sociálními změnami, kterými člověk v průběhu života prochází, ontologickým vývojem a změnou prostředí. Na změnu prostředí navazuje i změna vykonávaných aktivit. Mezi změny se řadí přestup ze základní na střední školu, začátek výkonu práce a změna bydliště. Možnosti změny vztahu k aktivitám jsou následující:

- „A. s věkem aktivita roste
- B. s věkem aktivita klesá
- C. s věkem aktivita roste do určitého věku a pak klesá
- D. s věkem aktivita klesá do určitého věku a pak roste
- E. s věkem se výrazně nemění“²²

Pávková určuje typy výchovy, kterých se děti a mladiství účastní.

Mimotřídní výchova zahrnuje vliv školy v době, kdy neprobíhá výuka a mimoškolní výchova je výchova, která se odehrává v institucích vyjma školy.

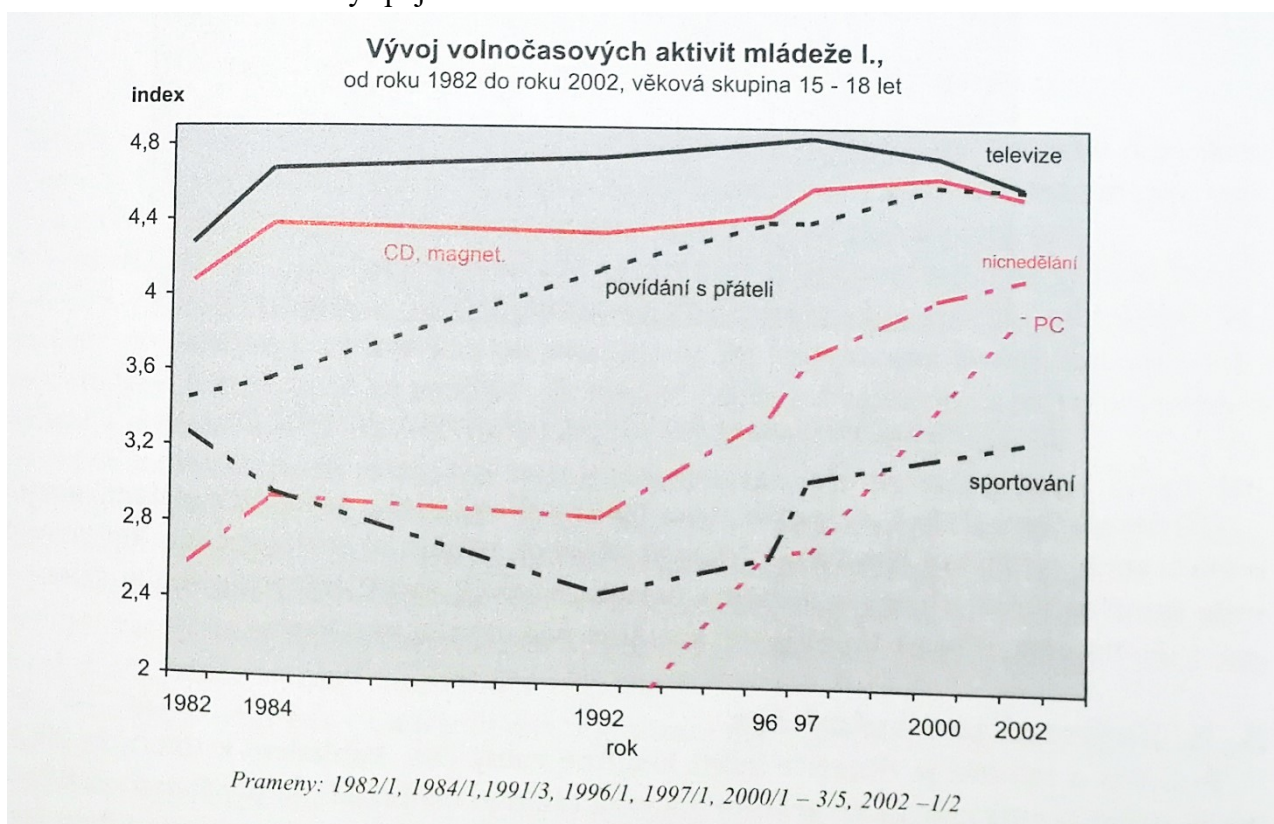
Dalším typem je výchova mimo vyučování. Na výchově mimo vyučování se také podílejí instituce a je vymezena v čase vyjma vyučování a rodiny. Týká se pouze dětí a mladistvých. Pojmy mimotřídní výchova a mimoškolní výchova byly vyměněny za spojení výchova mimo vyučování.²³

---

²² SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. s. 139. ISBN 80-7229-042-8.

²³ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Průvodce studiem oboru Pedagogika volného času*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. s. 16. ISBN 80-7083-757-8.

Sak ve své knize porovnává volnočasové aktivity, které získal z jednotlivých výzkumů během let 1982–2002. Největší a nejrychlejší změnu můžeme nalézt od roku 1993 u volnočasové aktivity spojené s PC.

24

²⁴ SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 70. ISBN 8086320332.

3. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

3.1 Dělení školských zařízení

Začátkem této kapitoly je legislativní ukotvení středisek volného času.

Vyhláška o zájmovém vzdělávání č. 74/2005 Sb. určuje školská zařízení pro zájmové vzdělávání, a to následovně – středisko volného času, školní klub a školní družina.²⁵ Blíže se nyní budeme věnovat konkrétnímu zařízení, a to domu dětí a mládeže.

Daná vyhláška dále specifikuje dělení středisek volného času: „§ 4 (4) *Středisko má tyto typy: a) dům dětí a mládeže, který uskutečňuje činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání, b) stanice zájmových činností zaměřená na jednu oblast zájmového vzdělávání.*“²⁶

*„Střediska pro volný čas dětí a mládeže jsou zařazovány do sítě škol a školských zařízení. Na základě tohoto zařazení vyplývá nárok na státní příspěvek na činnost. Zřizovateli DDM mohou být školský úřad, obec, církev, soukromý nebo jiný subjekt.“*²⁷

Zájmové vzdělávání upravuje kromě vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání i zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který specifikuje činnosti, které střediska volného času také plní. *„Střediska volného času se podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků.“*²⁸

V domech dětí a mládeže, stejně jako v dalších zařízeních pro zájmové vzdělávání, působí pedagogové volného času. *„Pedagogičtí pracovníci ve střediscích volného času jsou podle příslušného zákona zařazeni do kategorie pedagog volného času. Kromě stálých pedagogických pracovníků zajišťují výchovné činnosti ve střediscích také externisté a dobrovolníci.“*²⁹ Stálí (nebo také někdy označení jako interní) zaměstnanci domů dětí a mládeže tvoří menší část oproti externistům z celkového počtu zaměstnanců.

---

²⁵ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. In: ČESKÁ REPUBLIKA. O zájmovém vzdělávání. In: *Sbírka zákonů*. Moraviapress. 2005. částka 20, číslo 74. ISSN 1211-1244.

²⁶ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. In: ČESKÁ REPUBLIKA. O zájmovém vzdělávání. In: *Sbírka zákonů*. Moraviapress. 2005. částka 20, číslo 74. ISSN 1211-1244.

²⁷ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 121 ISBN 80-7178-711-6.

²⁸ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání: školský zákon. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika: Moraviapress., 2004, ročník 2004, částka 190, číslo 561, s. 509-511.

²⁹ TŮMA, Jiří. *Pedagogika volného času*. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2018. s. 66. ISBN 9788087723432

3.2 Činnosti domů dětí a mládeže

*„Střediska pro volný čas dětí a mládeže plní funkci výchovně vzdělávací a rekreační ... Jsou určena jak pro děti a mládež, tak pro jejich rodiče i další veřejnost.“*³⁰ Takto široce určuje účastníky zájmového vzdělávání vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Činnost středisek volného času je zejména pravidelná. Pravidelná činnost je však doplněna o činnost příležitostnou (např. táborovou).³¹ Pávková charakterizuje táborovou činnost obdobím, ve kterém se uskutečňuje. Tedy je to volno (prázdniny) v období jara, léta, podzimu či Vánoc a s délkou obvyklou pět dní a déle.³²

Aktivita, které jsou zajišťovány středisky volného času, probíhají celý rok. Jak je již výše zmíněno, tak se jedná o činnosti, které jsou nabízeny nejen po dobu trvání školního roku, ale také v době prázdnin.³³

Mezi uskupení, která v DDM vykonávají pravidelnou činnost lze označit následující:

- Kroužky – malé uskupení zaměřující se na jeho účastníky a jejich růst. Mezi činnosti, na které lze kroužky zaměřit patří například čtení.
- Soubory – uskupení cílené na otevřené sdílení svých výsledků. Příkladem činnosti souboru může být zpěv či tanec.
- Kluby – uskupení, ve kterém dochází k menší organizovanosti a je zde i možnost pasivnější činnosti.
- Kurzy – uskupení, které je omezeno dobou, po kterou probíhá a jeho cílem je nabytí dovedností či vědomostí.³⁴

Pávková uvádí procentuální rozdělení náplní činností DDM:

*„zájmová činnost pravidelná 20-60 % náplně činnosti;
zájmová činnost příležitostná 20-40 %;
prázdninová a víkendová činnost 10-20 %...“*³⁵

Údaje uvedené výše jsou výsledky výzkumu z roku 1993.

³⁰ HÁJEK, Bedřich. Děti, vedoucí, volný čas. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004. s. 33 ISBN 8086784061.

³¹ TŮMA, Jiří. Pedagogika volného času. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2018. s. 65. ISBN 9788087723432

³² PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 124 ISBN 80-7178-711-6.

³³ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. s. 82 ISBN 8071789275.

³⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 122-123 ISBN 80-7178-711-6

³⁵ Tamtéž s. 125

4. Dům dětí a mládeže

4.1. Dům dětí a mládeže ve 20. století

Dům dětí a mládeže, tak jako další instituce pro volný čas a také celá oblast volného času, byl v druhé polovině 20. století ovlivňován státním zřízením, které mělo vliv na ideologické pojetí a jednotnost s absencí možnosti volby. Opačný vývoj zaznamenaly západní státy, které se snažily o širokou škálu možností a alternativních přístupů.³⁶

„Země východního bloku zdůrazňovaly požadavek jednotného systému, zřizovatelem většiny institucí pro výchovu byl stát.“³⁷

Před vznikem domů dětí a mládeže v minulém století vznikaly domy pionýrů a mládeže. Roku 1949 byl v Brně – Lužánky založen první dům pionýrů a mládeže.³⁸

„Dům pionýrů a mládeže, stanice mladých techniků, přírodovědců a turistů jsou specializovanými institucemi, které pomáhají Pionýrské organizaci SSM, školám i všem dalším institucím při organizování výchovy dětí a mládeže v době mimo vyučování a poskytuje jim odbornou metodickou pomoc.“³⁹ Již v této publikaci z 80. let můžeme najít aktuálně autory využívaný pojem doby mimo vyučování.

Domy pionýrů a mládeže zajišťovaly (stejně jako později DDM) zájmovou činnost. Společně s domy pionýrů a mládeže doplňovaly nabídku zájmových aktivit stanice mladých dle daných oborů, v čemž lze vidět podobnost se zájmovou činností v současné době.

„Bohatou zájmovou činností pro děti a mládež připravují domy pionýrů a mládeže. Vytvářejí různé kroužky od výtvarného až po automodelářský, aranžérský, divadelní, hudební a mnoho dalších. Nedávají si za úkol vychovávat talenty, ale rozvíjet dětskou tvořivost a fantazii.“⁴⁰

Organizace určené pro děti, které byly zřízené pionýry a vznikly na jaře 1949, vychází z období před válkou a snažily se o celospolečenský rozvoj.⁴¹

---

³⁶ PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 22-23 ISBN 80-7178-711-6.

³⁷ TŮMA, Jiří. Pedagogika volného času. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2018. s. 12. ISBN 9788087723432

³⁸ PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 122 ISBN 80-7178-711-6

³⁹ SCHNEIDEROVÁ, Hana. *Teorie školní a mimoškolní výchovy: celostátní vysokoškolská učebnice pro studium studijního oboru 76-12-8 Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů na fakultách připravujících učitele v ČSR*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. s. 197 Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

⁴⁰ KRÁLOVÁ, Eva. *Život našich dětí*. Praha: Mona, 1979. s. 65

⁴¹ Tamtéž s. 63

Školní družiny a školní kluby, stejně jako tomu bylo u pionýrského sdružení, navyšovaly své počty.⁴²

K oblastem zájmů volného času Hofbauer uvádí, že: „...počet účastníků různých typů pobytu v přírodě roste od r. 1970 každoročně a celosvětově o 5 %...“

Výše zmíněná skupina populace zahrnuje děti a mládež. Devadesátá léta nebyla pouze mezníkem pro změnu v trávení volného času, ale i celospolečenskou přeměnou postihující všechny oblasti života. Příkladem může být navázání otevřených mezinárodních vztahů, demokratické tendence či pluralismus ve všech oblastech.

Po událostech konce osmdesátých a začátku devadesátých let znovu začala fungovat dříve zakázaná hnutí. Mezi zakázaná sdružení patřil např. Junák a také další skupiny, které byly spojeny s křesťanskou tematikou, jako např. YMCA a YWCA.⁴³

„Domy pionýrů a mládeže se přeměnily v domy dětí a mládeže, uvolnily se z jednotné státní ideologie a odstranily hierarchické vztahy závislé na územním dosahu (domy místní, okresní, krajské).“⁴⁴

Na konferenci České pedagogické společnosti, která se uskutečnila v Brně roce 1999, uvádí Hofbauer paradoxy volného času dnešního člověka. Mezi přednesené paradoxy řadí: *„Možnosti volného času rostou rychleji než připravenost člověka jich využít (nebo se jim bránit).“⁴⁵*

4.2 Dům dětí a mládeže v 21. století

Revoluce u nás na konci 20. století umožnila otevřeně řešit sociální problémy. Díky diskusi se mohlo přistoupit k řešení a zavedení aktivit, které s fungováním společnosti v u nás obnovené demokracii vyvstaly.⁴⁶ Změny na přelomu století kladly takové úkoly na volnočasové instituce, aby se adaptovaly na jiné oblasti zájmu a dostupnost služeb pro všechny.⁴⁷

---

⁴² PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 26 ISBN 80-7178-711-6

⁴³ Tamtéž s. 26

⁴⁴ Tamtéž s. 27

⁴⁵ VESELÁ, Zdenka, ed. Sociálně edukativní problémy mládeže a dospělých v reflexi pedagogické teorie a praxe: sborník příspěvků ze 7. konference ČPdS : Brno, 10.10.1998. Brno: Konvoj, 1999. s. 71. ISBN 8085615819.

⁴⁶ TŮMA, Jiří. Pedagogika volného času. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2018. s. 9. ISBN 9788087723432.

⁴⁷ PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 27 ISBN 80-7178-711-6

Hofbauer uvádí vývoj počtu středisek volného času, kdy v roce 1996 bylo celkem 282 zařízení a v roce 2003 již 291.⁴⁸ Nově se také začal na přelomu století řešit problém s financováním volnočasových aktivit účastníků zájmového vzdělávání.

„Volnočasové aktivity jsou pěstovány v rodinách i nadále, pokud to rodinný rozpočet dovoluje a kde tyto aktivity jsou tradovány jako hodnota. V souvislosti s volnočasovými a zájmovými aktivitami je nutno konstatovat, že ubyly ty zájmové aktivity, o které se staraly školy nebo jiná školská zařízení, které byly bezplatné nebo za symbolický poplatek.“⁴⁹

Nabídka volnočasových aktivit přestala na konci minulého století být záležitostí pouze státu a na nabídce se podílí i subjekty ze soukromého sektoru. *„Kromě výchovných zařízení je dnes volný čas dětí a mladých rovněž polem působení řady typicky komerčních organizací, např. cestovních kanceláří, zábavních středisek, heren, diskoték, barů,*

Tab. Místo trávení volného času 2000 (v %)			
věková skupina 15 – 30 let			
	15 – 18	19 – 23	24 – 30
V tělovýchovné organizaci	37,25	26,47	23,16
Ve škole mimo vyučování	30,39	15,69	3,16
V domě dětí a mládeže	24,51	8,33	5,96
V komerčním zařízení pro volný čas	14,71	31,37	25,61
V jiné instituci, zařízení	10,68	14,22	12,28
Sám, s rodinou, přáteli	85,29	86,76	90,53

*Pramen: 2000/1 – 3/5
restaurací.“⁵⁰*

Se zrychleným vývojem společnosti a technologií se začal u mladých lidí objevovat nadbytek volného času, který neumí vhodně naplnit. *„Protože této skupině ale chybějí potřebné informace a dovednosti pro účelné využití volného času, otevírá se tak prostor pro nudu a z toho plynoucí asociální činnost.“⁵¹* I přesto, že příspěvek z konference byl vydán před více než 20 lety, je jeho námět stále pro určité skupiny aktuální.

⁴⁸ HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. s. 86 ISBN 8071789275.

⁴⁹ VESELÁ, Zdenka, ed. Sociálně edukativní problémy mládeže a dospělých v reflexi pedagogické teorie a praxe: sborník příspěvků ze 7. konference ČPdS : Brno, 10.10.1998. Brno: Konvoj, 1999. s. 165. ISBN 8085615819.

⁵⁰ PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 45 ISBN 80-7178-711-6

⁵¹Ročník 2000: Socialia 2000: mládež a volný čas: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Hradci Králové 10. a 11. října 2000 = Mládež a volný čas (Variant.). Vyd. 1. [S.l.]: Gaudeamus, 2001. s. 178. Socialia [Gaudeamus, edice]. ISBN 80-7041-760-9. 178 IV. mezinárodní konference SOCIALIA 2000 „Mládež a volný čas“, UHK 10.-11.2000

Z výzkumu Saka vyčteme, ve kterých organizacích (dle roku provedení výzkumu) jedinci tráví volný čas.⁵² Podle výzkumu navštěvovalo ve věkové skupině od 15 do 18 let DDM celkem 24,51 % dotázaných. V dalších věkových skupinách účast na aktivitách DDM rapidně klesá. Ve věku od 19 do 23 let se jedná pouze o 8,33 % účastníků a ve třetí věkové skupině od 24 do 30 let o pouhých 5,96 % dotázaných.

Dle Pávkové byla týdenní pravidelná návštěvnost dětí, které jsou ve školním věku, přibližně dvanáct až šestnáct procent.⁵³

Knotková dodává, že k roku 2002 bylo celkem 295 aktivních středisek pro volný čas dětí a mládeže.⁵⁴ Tuto informaci potvrzuje i Pávková, která uvádí, že aktuálně, tedy v roce 2002, kdy byla vydaná publikace *Pedagogika volného času*, se v České republice nacházelo přibližně 300 domů dětí a mládeže.⁵⁵

Další uvedený vývoj je od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které ve výročních zprávách a na svých webových stránkách zveřejňuje data o zájmovém vzdělávání, jež je zajišťováno středisky volného času.

Ve výroční zprávě MŠMT z roku 2021 je uveden celkový počet středisek volného času i počet DDM pro daný rok, a to 320 z celkového počtu 331 SVČ. Ve výroční zprávě je pro domy dětí a mládeže specifikován i počet účastníků za rok 2021/2022, a to 281 282.⁵⁶

Z dat dostupných na webu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je patrné, že roste zájem o využívání středisek volného času jako možnosti, ve které je možné trávit volný čas. Navýšení zájmu dokládá rozrůstající se počet středisek volného času. Pokles v počtu středisek volného času i počtu účastníků je patrný od školního roku 2020/2021. Důvodem snížení počtu účastníků mohou být restriktce, které kvůli onemocnění Covid-19 byly zavedeny. První opatření spojená s onemocněním Covid-19 byla zavedena ve druhé polovině školního roku 2019/2020.

---

⁵² SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 71. ISBN 8086320332.

⁵³ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 125 ISBN 80-7178-711-6.

⁵⁴ NĚMEC, Jiří a kol. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium. Brno: Paido, 2002. s. 29 ISBN 8073150123.

⁵⁵ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. s. 122 ISBN 80-7178-711-6.

⁵⁶ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2021. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022. s. 125. ISBN 978-80-87601-51-8.

Školní rok	Počet středisek volného času	Počet účastníků
2011/12	302	254 800 ⁵⁷
2012/13	310	268 400 ⁵⁸
2013/14	312	270 699 ⁵⁹
2014/15	312	272 744 ⁶⁰
2015/16	319	290 047 ⁶¹
2016/17	321	296 248 ⁶²
2017/18	324	303 289 ⁶³
2018/19	330	304 539 ⁶⁴
2019/20	334	310 043 ⁶⁵
2020/21	333	261 268 ⁶⁶
2021/22	331	282 996 ⁶⁷

⁵⁷ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice za rok 2011. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. s. 64. ISBN 978-80-87601-14-3.

⁵⁸ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013. s. 65-66. ISBN 978-80-87601-17-4.

⁵⁹ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014. s. 95. ISBN 978-80-87601-21-1.

⁶⁰ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2014. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015. s. 93. ISBN 978-80-87601-31-0.

⁶¹ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2015. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2016. s. 107. ISBN 978-80-87601-37-2.

⁶² Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2016. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2017. s. 100. ISBN 978-80-87601-38-9.

⁶³ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2017. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2018. s. 128. ISBN 978-80-87601-40-2.

⁶⁴ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2018. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019. s. 126. ISBN 978-80-87601-41-9.

⁶⁵ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2019. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. s. 108. ISBN 978-80-87601-45-7.

⁶⁶ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2020. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021. s. 144. ISBN 978-80-87601-48-8.

⁶⁷ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2021. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022. s. 125. ISBN 978-80-87601-51-8.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíl výzkumu

Praktická část závěrečné práce je zaměřena na volnočasová zařízení, konkrétně na domy dětí a mládeže a jejich fungování a vývoj. Zkoumána byla i adaptace DDM na vývoj společnosti a její poptávku, což je ovlivněno i komunikací mezi domy dětí a mládeže a zřizovatelem, na kterou se částečně váže i financování.

Specificky se bude jednat o to, co ovlivňuje chod této instituce, jaké faktory se ve 21. století podílejí na činnostech domů dětí a mládeže a v neposlední řadě bude praktická část zaměřena na směřování tohoto volnočasového zařízení.

Pro praktickou část byl zvolen kvalitativní výzkum, který si klade za cíl bližší zkoumání problematiky s menším počtem dotazovaných. Miovský ke kvalitativnímu přístupu uvádí, že se jedná o: „...*kreativní spoluvytváření výzkumné situace tak aby, byl stále sledován žádoucí cíl, avšak bez nároku na stejný (či předem vymyšlený a připravený) způsob, jak k tomu cíli dospět.*“⁶⁸

2. Charakteristika zkoumaného vzorku

Lokalitou pro výzkumnou část byla vybrána Praha jako město s největším počtem obyvatel i nabídky volnočasových aktivit, což znamená nejvyšší počet domů dětí a mládeže v rámci jednoho města. Dalším důvodem pro výběr této lokality je dojíždění dětí a mládeže z okolí Prahy za účelem vzdělávání, s čímž se pojí i čas mimo vyučování, který jedinci tráví ve volnočasových zařízeních, kterým jsou i domy dětí a mládeže.

V Praze je Magistrátem Hlavního města Prahy zřízeno celkem 13 domů dětí. Další dva domy dětí a mládeže jsou zřízeny danou městskou částí.⁶⁹

Z důvodu kontinuity možnosti trávení volného času byla pro výběr prvních respondentů použita publikace vydaná Pražskou pedagogicko-psychologickou poradnou z roku 1996 *Informace o mimoškolních aktivitách pro děti a mládež v Praze*. Publikace mapuje volnočasové zařízení na území Prahy a jejich činnost v roce 1996. Již v tomto roce nabízely služby následující domy dětí a mládeže: DDM Praha 2; DDM Chuchelská; DDM Jižní Město; DDM Hlavního města Prahy a DDM Přemyslská (nyní pod názvem DDM

---

⁶⁸ MIOVSKÝ, Michal. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, 2006. s. 73 Psyché (Grada). ISBN 8024713624.

⁶⁹ Adresář DDM. Pražské domy dětí a mládeže [online]. [cit. 2023-07-02]. Dostupné z: <https://www.volnycaspraha.cz/o-nas/adresar-ddm>

Spirála). Jako další byly osloveny DDM Horní Počernice; DDM Stodůlky; DDM Praha 10 (Dům Um); DDM Praha 3 (Ulita); DDM Praha 6 a DDM Praha 4 – Hobby centrum.

Jako respondenti byli zvoleni ředitelé domů dětí a mládeže z toho důvodu, že zastupují, řídí a udávají směr celé organizaci.

Celkem čtyři z oslovených respondentů nereagovali na zaslané e-maily a jeden respondent nereagoval na telefonický kontakt. Pokud nastala situace, kdy na e-mail nebyla obdržena odpověď, tak byli respondenti kontaktováni dodatečně telefonicky. Tři respondenti nereagovali na telefonický kontakt a dva respondenti s rozhovorem nesouhlasili.

3. Výzkumná metoda

Jako výzkumná metoda byl zvolen rozhovor, také nazýván jako interview.

Pro získání detailnějších informací byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, který je typem hloubkového rozhovoru a vychází z dopředu stanoveného soupisu otázek.⁷⁰ Při polostrukturovaném rozhovoru se nejedná pouze o připravené otázky, ale součástí interview jsou i doplňující otázky, které jsou ovlivněny průběhem jednotlivých rozhovorů.

Hendl uvádí informace o pozitivěch a negativěch, které metoda polostrukturovaného rozhovoru přináší. „*Polostrukturovaná varianta interview v zásadě kombinuje výhody a minimalizuje nevýhody obou krajních forem rozhovoru, tj. volného, nestrukturovaného a strukturovaného...jistá volnost se jeví jako vhodná k vytvoření přirozenějšího kontaktu tazatele s informantem...*“⁷¹

Tematicky byl rozhovor rozdělen do tří časových oblastí – minulost, přítomnost a budoucnost.

4. Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: Jak velký je zájem o kroužky jako možnost řízeného volného času v domech dětí a mládeže?

Výzkumná otázka č. 2: Jakým způsobem se domy dětí a mládeže vyrovnaly s krizemi posledních let?

Výzkumná otázka č. 3: S jakými organizacemi domy dětí a mládeže při zajišťování svých činností spolupracují?

---

⁷⁰ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. s. 160. ISBN 9788073673130.

⁷¹ REICHEL, Jiří. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada, 2009. s. 112. Sociologie (Grada). ISBN 9788024730066.

5. Sběr dat – způsob provedení výzkumu

Rozhovory byly uskutečněny během dvou měsíců dle časových možností respondentů. Dva z rozhovorů proběhly osobně v daném DDM, dva byly uskutečněny pomocí videohovoru a zbylé dva telefonicky. Způsob setkání byl zvolen dle možností a preference respondentů.

Data byla sbírána a zaznamenávána pomocí poznámek, které byly vytvářeny v průběhu rozhovorů. Průměrná délka rozhovoru byla 40 minut. Nejdelší rozhovor trval 50 minut a nejkratší 30 minut.

6. Metoda vyhodnocení dat

Jako metoda vyhodnocení dat získaných rozhovory byla vybrána případová studie, a konkrétně studie organizací a institucí. Zvolená metoda poskytne detailnější vhled do organizace, jejích změn a adaptací v průběhu její existence.

7. Výsledky výzkumu a jejich interpretace

Rozhovor, jak je již výše zmíněno, byl členěn na tři oblasti – minulost, přítomnost a budoucnost. Pro lepší orientaci v rozhovorech je zde uveden seznam použitých otázek.

Minulost

1. Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?
2. Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?
3. Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?
4. Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19?
5. Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině?

Přítomnost

6. Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak?
7. Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem?
8. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?
9. Které kroužky je těžké naplnit?
10. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

Budoucnost

11. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?
12. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

Jako doplňující byly stanoveny následující otázky:

13. Plánujete rozvoj aktivit pro dospělé či seniory?

14. Má vaše DDM vyhovující prostory či hledáte nové?

Výsledky výzkumu jsou členěny po jednotlivých oblastech a dle výše napsaného pořadí otázek.

1. Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?

Na první otázku většina respondentů odpověděla, že na činnosti, které se v minulosti ve volném čase uskutečňovaly, i dnes navazují. Rozdíl je v míře využívání předchozích zkušeností v současné době. Ředitelé DDM také většinou upozorňovali na nutnost sledování aktuálních trendů a potřeb společnosti, kdy některé aktivity dnes nejsou proveditelné: *„Nyní děti již neumí používat buzolu a preferují například kompas v telefonu.“*

Nejlépe postoj ředitelů DDM vystihuje následující odpověď jednoho z respondentů: *„Jsou tu zkušenosti, které využíváme dodnes. Je to z toho důvodu, že systém zájmového vzdělávání fungoval i ve 20. století, takže těch zkušeností je opravdu spousta. Člověk musí přihlížet době, ve které žije, potřebám klientů zájmového vzdělávání a vůbec potřebám školství podle toho, jak se vyvíjí. Zkušenosti a potřeby spolu tak nějak souvisí. Takže i ty zkušenosti z minulého století jsou samozřejmě využitelné i v tom současném. Člověk to musí dělat selským rozumem, přizpůsobit se a respektovat dobu, ve které žije.“*

Za zmínku stojí také fakt, že některé domy dětí a mládeže v minulém století neexistovaly, nebo rozsah jejich služeb byl natolik omezený, že v dnešní době z 20. století již nevyužívají prakticky nic.

2. Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?

V otázce číslo dva se respondenti nejčastěji uchylovali k popisu využívání zkušeností při plánování aktivit DDM. Z minulých zkušeností s plánováním a vizemi DDM většinou nezmiňovali žádné hluboké návaznosti. Například: *„Nenavazujeme. Vše se předělalo. Stavebně i obsahově to byl nevhodný prostor. Dříve zde byli zaměstnání pouze dva pracovníci.“*

Z hlediska plánování a jeho východisek byla velmi podnětná tato odpověď: *„Nemyslím, že v dnešní době to lze dělat jen na základě zkušeností. V té naší oblasti se už pohybujeme na bázi i nějakých manažerských dovedností, takže skutečně vizionářsky, ale i krátkodobé činnosti plánujeme. Snažíme se tedy na základě nějakých představ, kam chceme dojít v dlouhodobějším časovém horizontu, tu činnost naplánovat. Pak jsou krátkodobější úseky, což by se dalo nazvat jako roční plán, kde naše vize*

rozpracováváme do kroků a snažíme se tak co nejvíce se té naší vizi přiblížit, nebo ji co nejlépe naplnit. Pracujeme na tom s týmem mých kolegů, který vedu. Vždycky podle vnitřního posouzení stavu organizace se vždy zaměříme i na prostředí, které nás obklopuje, na vnější vlivy, které to vzdělávání ovlivňuje. Děláme to prostřednictvím toho, že si rozpracujeme vnitřní podmínky a vnější podmínky. Uděláme si tak zvaný Ishikawa Diagram, známější pod názvem rybí kost, kde jsme si v podstatě řekli, kdo jsou naši klienti a jaké jsou jejich potřeby, jaké jsou naše možnosti, jaké jsou požadavky našeho zřizovatele nebo i vyšších institucí, jako je např. ministerstvo školství, a jakou strategii chceme my. Získali jsme tedy nějakou vizi, kterou jsme rozpracovali do těch dílčích úseků neboli ročních plánů.“ V této odpovědi se ukazuje důležitost profesionality a promyšlenosti vedení organizace, jako je dům dětí a mládeže, což ovlivňuje kvalitní rozvoj konkrétního zařízení.

Podstatným upozorněním na souvislost mezi minulostí a současností práce a plánování v DDM, je i fakt, že jeden z respondentů poukázal na to, že velká část ze současných aktivit a nabízených kroužků je stejná jako byla v průběhu 20. století, pouze se změnil přístup k jejich vedení. „...ale mladí modeláři lepili letadýlka, jako teď je lepší, akorát je lepší z jiných materiálů. Autodráhovi modeláři stále jezdí na autodráze, ale mají lepší motorky, tak jak se vyvíjí doba. Činnosti jsou pořád stejné, akorát nebyly třeba kroužky Legorobotiky. Například v atletice se dělají jiné cviky nebo jiná metodika trénování, to je samozřejmé, ale jinak se to kontinuálně posouvá dále.“

3. Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?

Třetí otázka byla zaměřena na zkušenosti spojené s obdobím mezi roky 2020-2021, ve kterých byl provoz DDM omezen opatřeními z důvodu zastavení šíření nemoci Covid-19. Z odpovědí respondentů vyplynulo hned několik průniků jejich činností v daném období.

Zprvce to byla prvotní reakce na uzavření domů dětí a mládeže, a to přechod do online prostředí pomocí spoluúčasti na vytváření portálu mitkamjit.cz. Web byl založen pro přidávání obsahu od středisek volného času pro účastníky zájmového vzdělávání a jako zpestření pro společnost, která se musela částečně izolovat. Součástí webu jsou nápady, aktivity, cvičení a návody, které jsou dostupné i ve formě videí.

Zadruhé se jednalo o snahu vytvořit aktivity pro děti mimo jejich bydliště, to znamená v přírodě. Každé DDM určitým způsobem participovalo na vytváření různých geocachingových, anebo stopovacích her s úkoly, které byly například propojeny QR kódy se stanovišti.

Zatřetí se všichni respondenti zmínili o vedení vybraných kroužků online, i když se lišili v postojích k online variantě kroužků. Z rozhovorů vyplynulo, že nebylo možné část kroužků převést do online formátu (především se jednalo o kolektivní sportovní kroužky či kroužky se specifickým vybavením), kdežto některé kroužky bylo možné převést takřka bez problémů (kroužky jazykové a některé hudební). Mezi respondenty se vyskytly dva vyhraněné názory na online formu vedení kroužků. První z nich tvrdí, že online vedením kroužků bylo zasahováno do volného času dětí, které by měly trávit čas mimo domov, kde byly neustále. *„Kdybych to nemusel dělat, tak bych to nedělal. Když děti dřepěly dopoledne na online výuce ve škole a my jsme je místo toho, aby běhaly někde v parku, „přikovali“ na online výuku ve volném čase, tak mi to bylo proti srsti.“* Druhý respondent sděluje, že DDM zmíněné období negativně neovlivnilo, neboť je dokonce ukázalo jako velmi přizpůsobivé na různé nečekané situace. *„Co se týče počtů, tak si myslím, že to nemělo dopad. Možná spíš naopak. Lidi se už teď spíše rozmyšlí a věří nám trochu víc. Určitě nás to neovlivnilo negativně. ... Spíš si myslím, že jsme se ukázali, že jsme opravdu flexibilní a že se dokážeme rychle adaptovat.“*

Jeden z oslovených domů dětí a mládeže zmínil podporu online kroužků i připravováním materiálu na hodiny, které následně proběhly v online prostředí. *„Například na výtvarné kroužky jsme aktivitu kombinovali. Materiál jsme účastníkům připravili na recepci, kde si ho vyzvedli. Potom kroužek s vyzvednutým materiálem proběhl online.“*

Shrnující odpověď na otázku vlivu pandemie na DDM, je následující: *„Ze začátku to bylo takové, že člověk úplně nevěděl, jak na to, což v podstatě nevěděl nikdo v České republice, ale pak jsme se velmi rychle zorientovali. Komunikovali jsme tak, že jsme našim klientům posílali nějaké možnosti, jak využít volný čas. Zapojili jsme se do celostátního projektu, který byl organizován domy dětí v České republice, kde jsme nabízeli třeba doučování. V první fázi jsme natočili třeba vzdělávací videa, která měly také celostátní platformu. Myslím, že jmenovala Mít kam jít, kam jsme ta videa zveřejňovali. Tam jsme také informovali naše účastníky kroužků, ale i jiných aktivit. Ve finále jsme realizovali online vzdělávání, pokud to tedy naši klienti chtěli. Nenutili jsme do toho nikoho, byla to zcela dobrovolná aktivita z jejich strany.“*

4. Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19?

Čtvrtá otázka se ptá po změnách v DDM, které nastaly v průběhu „covidové“ pandemie, a po dopadech pandemie na chod domů dětí a mládeže.

Zde respondenti shodně odpovídali, že se vrátili do běžného prezenčního režimu vcelku bezproblémově a že i rodiče s dětmi dávají přednost fyzickému kontaktu před online vedenými hodinami. Neznamená to však, že by se v DDM o převedení některých hodin do online režimu nesnažili. O výsledcích takového snažení vypovídá tato odpověď respondentky, v jejímž DDM stále využívají dílčí nástroje z doby, kdy musely kroužky probíhat online: *„Někteří vyučující chtěli pokračovat v nabídce online kroužků. Tyto kroužky se ale neobsadily. Podle zpětné vazby účastníků jsou raději mimo počítač a domov, kde je stále něco vyrušuje a na počítači také tráví celý den v práci. K vybraným kroužkům byl zřízen i moodle, který se používá dodnes. Děti v něm plní úkoly a vidí svůj pokrok. Výsledky a pokrok svých dětí můžou sledovat i rodiče.“* Některé domy dětí a mládeže zčásti vedou kroužky online buď v případě, že jsou lektori nemocní⁷², anebo z důvodu časové zaneprázdněnosti (i vzdálenosti) dětí. *„Já třeba sama vedu klavír, který je v kombinaci online. Bylo to po té zkušenosti, kdy jsem vedla online klavír a potom jeden z mých žáků nemohl v dobu, kdy jsme měli otevřené kroužky. Domluvili jsme se, že to vezmeme online a jednou za měsíc se uvidíme a najdeme si čas.“*

Některým DDM období pandemických restrikcí pomohlo v přechodu do větší digitalizace práce. *„Začali jsme víc používat digitální pomůcky. Třeba co se týká organizace práce, tak tam se to úplně změnilo. Začali jsme se orientovat ve sdíleném úložišti a ve sdílených prostředích. Najeli jsme ihned na online deníky. Takže jsme zdigitalizovali tu organizační část toho, co zajišťujeme. Stejně tak jsme začali víc využívat tablety, interaktivní tabule a podobně. Hodně jsme začali čerpat informace od svých kolegů v rámci DDM v České republice prostřednictvím videí. Řekla bych, že jsme se i světově posunuli, že jsme využili internet a jeho možnosti.“*

5. Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině?

Poslední otázka z oblasti minulosti směřovala k uprchlické krizi způsobené válkou na Ukrajině. Zde se respondenti shodují, že se tato krize a pandemická krize nedají porovnávat. Někteří dokonce považují tuto krizi za větší zásah do činnosti jejich DDM, než tomu bylo v případě online výuky v průběhu pandemie Covid-19. *„Ukrajinské děti bylo potřeba zapojit do nějakých činností, nebo připravit jim nové činnosti, které jsme nedělali. Kdežto covidová krize byla o tom, že jsme najednou úderem blesku ty děti neměli.“*

---

⁷² Otázkou zůstává, kdy nastane situace, že by měl lektor při nemoci pracovat. Toto je jedno z negativ, které si školství převzalo z doby pandemie Covidu, kdy učitelé pokračovali ve své práci, přestože byli nemocní.

Všechna sledovaná DDM zřídila adaptační skupiny pro děti předškolního věku z Ukrajiny. Konkrétní trvání jedné z adaptačních skupin bylo ovlivněno poptávkou účastníků. Fungování této skupiny bylo od března do srpna roku 2022. Jedna z respondentek uvedla, že je tato krize velmi sblížila s městskou částí, ve které se dům dětí a mládeže nachází. Na tom se dá ilustrovat, že některé krize mohou přinášet kladnou změnu v meziinstitucionálních vztazích a že krize jsou i příležitostí k růstu. „... *tohle spojení vzniklo tím, že jsme byli součástí pracovní skupiny, která se rychle dala dohromady, a řešili jsme tu, nechci říkat politiku, ale co tady s Ukrajinci dělat a jaké jsou možnosti. Tak nás to hrozně moc s obcí sblížilo. Oni přišli na to, ‚aha‘, my tady vlastně máme ten dům dětí a oni nám hrozně moc vytrhli trn z paty, protože jsme pro ně dělali téměř veškerý program pro děti. Oni nám i poskytli třeba prostory a my jsme dělali adaptační skupiny v jejich prostorách. Pod námi byl i veškerý adaptační program pro Ukrajince v létě 2022.*“

Někteří respondenti také zdůrazňovali kontinuální pokračování aktivit, které připravují pro uprchlé ukrajinské občany na území, kde se dané DDM nachází. „*Činnost pokračuje tady na území městské části přirozeným začleňováním dětí do různých kolektivů. Co se týká činnosti zájmového vzdělávání, tak jsme v podstatě přechodným můstkem. U nás spousta dětí ihned začalo chodit na kroužky, aniž by od nás něco chtěly, nebo vyžadovaly nějakou adaptaci. V podstatě to proběhlo velmi pěkně a prostřednictvím těch činností byla adaptace pro děti přínosem. Ony, pokud neuměly česky, tak se zeptaly, nebo zde měly kamarády ze školy, kteří jim vytvářeli takovou spojku v komunikaci. A v současné době máme schválené malé komunitní centrum, které se bude týkat třeba osvěty jazykové i kulturní, pro ukrajinskou komunitu na území městské části...*“ V této ukázce z rozhovoru se ukazuje také fakt, že některé ukrajinské děti nenastupovaly do adaptačních skupin, ale začaly být součástí běžných kroužků pro děti v dané oblasti. Na toto poukazuje i jiný respondent následovně: „*Co se týká speciálních kroužků pro děti z Ukrajiny, tak nabízíme možnost, aby se děti zapojily do normální činnosti. Takže je nerozdělujeme, ale snažíme se je všechny integrovat do běžně fungujících kroužků.*“

6. Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak?

V ohledu spolupráce mezi jednotlivými domy dětí a mládeže ředitelky a ředitelé shodně odpovídali velmi pozitivně. Respondenti nejčastěji uváděli, že nejintenzivněji spolupracují s domy dětí a mládeže na území Prahy, a to bez ohledu na zřizovatele jednotlivých DDM. S domy dětí a mládeže v ostatních částech republiky uváděli spolupráci také, ale méně často – v tomto směru byla několikrát zmíněna participace ve Sdružení

pracovníků domů dětí a mládeže České republiky. „Dále komunikujeme napříč republikou nějaké problémy, které vzniknou. Využíváme stejný právní servis, pokud je to možné a je na to většinový požadavek. Využíváme toto prostředí k vyřešení autorských práv, kdy máme uzavřenou centrální smlouvu s organizacemi, které v ČR zastupují autorská práva.“

Jako součást spolupráce na úrovni pražských DDM se jednou za jeden až dva měsíce konají koordinační porady všech jejich ředitelů a ředitelek, kde probírají různé postupy spolupráce a například také vytváření společných pražských akcí. „Například teď naposledy jsme organizovali den dětí na Vypichu na přelomu května a června. Potom se dělá akce Vítání jara, kdy je v jeden den v Praze na několika místech několik akcí, kde se spojují některé DDM. Ještě je akce Bojovka, která se vždycky děje v jedné části Prahy. Je to akce, která je určená pro rodiny s dětmi. Další společná akce se koná na začátku školního roku. Nebo existuje akce Parním vlakem na Lhotku, což je akce DDM Hlavního města Prahy v kooperaci s ostatními DDM, kdy se jede na táborovou základnu na Lhotce parním vlakem.“ Neméně zajímavou funkcí kooperace pražských DDM je i platforma Budu lektor, kde mohou jednotlivé DDM poptávat nebo nabízet své služby a najít si tak potřebného lektora.

Další důležitou informací, která vyplývá z rozhovorů a může působit na těsnější spolupráci určitých domů dětí a mládeže, je ta, že se k běžným činnostem některých DDM zřizují i další služby. Můžeme to vidět i v následující odpovědi: „Máme dva nízkoprahy a ty nemáme jenom na území, kde se nachází DDM, ale máme i nízkoprah na Praze 2, a pak máme terénní práce ve třech pražských obvodech. Tam spolupracujeme s Českou asociací streetwork, neziskovkami, sociálními službami. Snažíme se být v různých sítích a tematických oblastech, abychom dělali to, co je potřeba.“ Dle konkrétního zaměření daného zařízení je zřetelné, jak se proměňuje seznam organizací, se kterými spolupracují, což je ovlivněno i lokalitou, kde se dům dětí a mládeže nachází. Další možnou spolupráci uvádí respondentka se sportovními kluby. „S jinými organizacemi tady máme sportovní kroužky, jako například florbalový, kdy spolupracujeme se sportovním klubem Královské Vinohrady, který nám dodává lektory, a když je někdo dobrý, tak nenutíme děti, ať se u nás zdržují, co nejvíc. Říkáme jim, pokud máte nadání, tak jděte dál. Takhle se snažíme s kýmkoliv spolupracovat a vzít to komplexně, ze široka, aby to nebylo jenom o nás, ale abychom byli v komunikaci i s okolím.“

7. Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem?

Respondenti se ve většině shodují na tom, že jejich komunikace se zřizovatelem je na velmi dobré úrovni. Považují vzájemný vztah jako vzájemně podporující. *„Obecně můžu říct, že Praha je jako zřizovatel výjimečná a opravdu se s námi snaží fungovat na co nejlepší úrovni. Máme i oddělení volného času, kde známe zaměstnance osobně, kteří se o nás na magistrátu starají. Paní ředitelka Němcová je člověk na správném místě. Máme každoročně dvakrát poradu ředitelů a se zřizovatelem máme také dvakrát dohodovací řízení, kdy my prezentujeme naši vizi ohledně financování.“* Další respondentka se vyjádřila k míře ovlivňování a zasahování zřizovatele do fungování DDM: *„Vím, že si někdo stěžuje, že nás moc metodicky nevede. Já jsem naopak ráda, že nám nechává dostatečnou míru soběstačnosti... Mně přijde, že tato práce o tom je, že člověk musí být kreativní.“*

Pouze jedna odpověď byla z větší části, co se týká vztahu se zřizovatelem, negativní. *„S odborem školství je skvělá, s radou a se starostou už tolik ne... Problém je, že radní moc nesledují činnosti a rozsah služeb DDM.“*

8. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?

V odpovědích na osmou otázku se respondenti shodují v tom, že si nabídku kroužků určují sami. Jedná se většinou o týmovou a dlouhodobou přípravu nabídky kroužků. Ředitelé shodně (i v jiných částech rozhovoru) pozitivně hodnotí tzv. „volnou ruku“ od zřizovatele, který jim v naprosté většině případů podobu a nabídku kroužků neurčuje a spíše jen projevuje zájem.

Spolupráci na vytváření nabídky kroužků nejlépe vystihuje následující komplexní odpověď: *„Nový školní rok připravujeme už od ledna. Máme to tak, že máme oddělení podle věku – předškoláků, školáků a hlavní oddělení. Tam jsou lidi, kteří mají zodpovídat za to, že třeba pro prvňáky je ta nabídka komplexní, co se týče pestrosti, že si ten prvňák najde od sportu skrz výtvarku, keramiku až po nějaké vzdělání, jazyky nějakou činnost. Soustředí se na tu věkovou kategorii z hlediska pedagogiky a psychologie. Pak máme ještě garanty. To jsou odborníci, a to jsou vždycky na sport a hlídají to, aby byla kontinuita od těch 3 let, nebo kdy začíná zrovna ta jejich oblast, tak aby to navazovalo, aby tam nebyla nikdy žádná díra. Když ten člověk k nám přijde ve třech letech, tak aby měl možnost u nás být celou dobu a nebyly tam mezery a nějakým způsobem se to zaměření i větvilo. Děláme to hodně týmově. Už od ledna, kdo ví, že by chtěl novinku, něco trendy, nebo naopak byl o něco velký zájem a nedostala se místa, začínáme navrhovat, co by mohlo a nemohlo být, co se kde vleze, protože*

už máme plné kapacity. Poptáváme se i ve školách, jestli by tam chtěli něco rozjet. A tak to dáme dohromady.“

V přípravování nabídky kroužků musí ředitelé pracovat i s dalšími proměnnými, jako jsou prostorové podmínky a možnosti v okolí (například možnost pronájmu prostorů od základních škol), personální možnosti a v neposlední řadě také poptávka po daných kroužcích. *„Je to poptávka a možnosti interních a externích pracovníků. Jsou dvě varianty. Buď vymyslíme, že bychom nějaký kroužek rádi měli a následně sháníme lektory. Druhá možnost je, že nám lektori sami nabídnou vedení kroužku, nebo lektory při nějaké příležitosti získáme. Následně přizpůsobujeme nabídku našim možnostem. Neméně podstatnou věcí jsou samozřejmě prostorové podmínky, které nás buď omezují, nebo dávají nové možnosti.“*

9. Které kroužky je těžké naplnit?

Velmi zajímavé odpovědi se objevovaly u otázky číslo devět, která se věnovala ne/naplňování jednotlivých kroužků a problémům s tím spojených. V obsazování kroužků dětmi se objevuje, dle odpovědí respondentů, určitý fenomén, kdy se z nejnavštěvovanějšího kroužku stane během jednoho školního roku kroužek, kterému hrozí zrušení z důvodu jeho nenaplnění dětmi, a na druhé straně kroužek, o kterém se delší dobu kvůli nízké poptávce uvažuje, že se zruší, najednou získá na oblibě. Žádný z respondentů nebyl schopný tento jev vysvětlit. Jako například: *„Je to rok od roku jiné. Ještě nikdo z nás nepřišel na to, proč tomu tak je. Jeden rok máte zájem o kroužky třeba technické, další rok to jsou například kroužky umělecké. Obecně by se dalo říct, že vždycky je zájem o pohyb, sport a tanec. To jsou totiž aktivity, kdy ti zájemci, anebo jejich rodiče, nechtějí, aby to bylo sedavé, ale naopak, aby to bylo dynamické.“*

Podle některých respondentů není ani u zajímavého kroužku jisté, že se naplní. Jeden z ředitelů upozorňuje na velké množství proměnných, které hrají roli v dostatečném obsazování míst v kroužcích. *„Často i já jako ředitel vidím, že některé kroužky neklapnou, ale přesto to zkusíme. Mnohokrát se stane, že kroužky, kterým moc nevěřím, jsou úspěšné; a kroužky, kterým věřím, úplně vyhoří. Těch věcí, které se při vzniku kroužku řeší, je strašně moc. Někdy se stává, že přijdeme s novým kroužkem, kterému vytvoříme určitý rozvrh, ale některým potenciálním zájemcům daná doba nevyhovuje třeba z důvodu, že mají ve stejném termínu kroužek jiný.“*

Domy dětí a mládeže pro co nejvyšší míru naplněnosti kroužků dělají mnohé činnosti navíc. Je to výroba různých propagačních materiálů, reklamy, anebo nabízejí kroužky na akcích, které pořádají. U jednoho z domů dětí a mládeže se tato snaha přeměnila

ve vznik nové služby pro rodiče. Zřídili doprovody na kroužky „*To je takové moje dítě, které jsem před sedmi lety začala. Začalo to tím, že jsme měli projekt – Ulita do škol. Říkali jsme, že je strašně těžké tady obsadit místo, protože jsou ty děti ve školách, takže tady kolegyně chodila po školách a chtěli jsme otevírat kroužky hlavně tam. Já jsem si říkala, jaká je to škoda, když tady máme takové prostory a nemáme je plné. Kladla jsem si otázku, jak to udělat. Tak nás napadlo, proč nevyzvedávat děti ve škole. Ale co s nimi tady? Tak jsme založili U-klub, což je něco jako družina, kde s těmi dětmi pracujeme trochu jinak. Ještě jsme to organizačně řešili, kdo je bude vyzvedávat, každý totiž končí jinak. Takže je to tak, že ve třech okolních školách vyzvedáváme v jeden čas – ve 13:30, aby do dvou byli všichni u nás, kdy začíná ten klub. Všechny kroužky jsme časově nastavili tak, aby začaly ve 14:15, aby je bylo možné spojit s tímhle projektem. Teď máme odpoledne otevřený klub, tam se všechny děti přivedou a tam si je vyzvedávají lektori, nebo je odvádíme na bazén. V nabídce kroužků máme poznačeno, které kroužky s tím lze spojit, kam se děti budou vodit a kam nebudou. Je o to zájem.“*

10. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

Poslední otázka, která se vázala k oblasti přítomnosti, pojednávala o náročnosti zřízení nového kroužku. Z rozhovorů vyplývá, že problém není s vymyšlením nového kroužku z hlediska administrativní zátěže. Problémem zůstávají ostatní vlivy, které působí na úspěšnost zřízení nového kroužku.

Respondenti především zmiňovali důležitost dobrého časového umístění kroužku v rámci dne i týdne. Někteří ředitelé zmiňují i vysledování nejlepší doby pro uskutečňování kroužků, která se liší podle specifik konkrétního DDM (např. blízkost k hranicím Prahy). „*Musíme také řešit rozložení kroužků v týdnu. O pondělní kroužky není moc zájem. Nejvíce jich probíhá ve středu a ve čtvrtek. V pátek, kvůli víkendů a odjezdům dětí, se kroužky také nenaplňují.*“ Další respondent se k rozvrhu kroužků vyjadřuje takto: „*Ano, je to pondělí až čtvrtek mezi čtvrtou a sedmou hodinou odpoledne. Je to nejlepší čas. Dříve třeba fungovalo i to, že školy měly pro starší děti odpolední vyučování v úterý a ve čtvrtek, teď si to každá škola nastavuje jinak, a tím, jak je na těch školách mnoho našich dětí, tak ty odpoledky běží prakticky každé odpoledne.*“ U dvou respondentů zmiňující časové rozvržení kroužků je jedna odlišnost, a to o zájem o pondělní nabídku kroužků, avšak s pátečním programem se oba respondenti shodují.

Jeden z oslovených domů dětí a mládeže si předem zjišťuje, jakou by měl nově zavedený kroužek úspěšnost a předchází tak případnému nezájmu. „*V DDM to děláme tak,*

že vždycky zjara pouštíme do oběhu formu krátkodobých kurzů, které mají třeba 10 lekcí. Tam si ověřujeme, jestli o ten nový kroužek zájem bude, pokud ano, tak potom v září otvíráme ten kurz jako roční kroužek.“

11. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?

První ze dvou otázek na oblast budoucnosti směřovala na vize a představy o postavení domu dětí a mládeže ve zbylém období 21. století. Odpovědi respondentů se lišily v kladení důrazu na jinou problematiku. Jednou z oblastí, která se v odpovědích čtyř respondentů prolínala, byla problematika financí. Jedno zařízení by potřebovalo zvýšit přísun financí, jelikož se v současné chvíli nachází v krizi, a některé DDM by chtěly peníze určit na rozvoj dalších aktivit, které je pro ně v současnosti složité financovat.

V této otázce týkající se vizí se v odpovědích zmiňovala Strategie 2030 od MŠMT, která si klade za cíl propojit formální a neformální vzdělávání v České republice. Tři respondenti zahrnuli Strategii 2030 jako součást své vize. Jedna respondentka dokonce propojení formálního a neformálního vzdělávání uvedla celkem ve třech odpovědích na různé otázky. Zmiňovali také, že se tyto požadavky snaží plnit a již navázali spolupráci s jednotlivými školami. U jednoho z respondentů je situace složitější. *„Podle strategie 2030 by měly DDM primárně fungovat na úrovni propojování formálního a neformálního vzdělávání. MŠMT přišlo s touto strategií, ale pro to, aby byla naplňována, nic moc nedělá. My jsme z toho neformálního vzdělávání jediná státní instituce, která by právě mohla propojit formální a neformální vzdělávání na jednom místě. To závisí v současnosti na rozvíjení měkkých klíčových kompetencí. Pokud bych si za mě měl vybrat jednu věc z vizí do budoucna, tak je to právě to propojování formálního a neformálního vzdělávání, to podle mě dává smysl. Bohužel ale v okolních školách vidím, že u ředitelů škol je důraz na formalizaci vzdělávání velký. Ředitelé totiž moc nevidí smysluplnost propojení obou forem vzdělávání. Nevím, čím to je. Buď nemají v osnovách prostor pro spolupráci, anebo nás nevidí jako stěžejního partnera.“*

Do budoucna také mnozí respondenti uváděli, že je důležité sledovat současné trendy a přizpůsobovat podle toho nabídku kroužků v daném DDM. Sledování trendů a učení se novým věcem zmiňuje respondentka jako důležitý aspekt pro oblíbenost a schopnost zaujmout a oslovit.

Velmi zajímavým příspěvkem byla i odpověď, která se týkala soustředění se na cílovou skupinu, kterou by dle odpovědi měla být i mládež. *„Já si myslím, že prioritou by měly zůstat děti a mládež. Byla bych ráda, aby mládež byla víc zastoupená, protože mi*

přijde, že se o ni vůbec nikdo nestará. Tam je velké neorané pole, protože pro obecní úřady přestane dítě existovat v momentě, kdy vyjde 9. třídu základní školy a dostane se na střední, protože střední školy zase zřizuje magistrát a ten se stará o školství. Obec vlastně potom nastupuje, až když je 18letý a volí, tak to už je jejich občan, protože volí. Ale když je to středoškolák a jenom tam bydlí, tak se o něj nikdo nezajímá, pokud nemá problém.“

Dá se rozhodně říci, že všichni respondenti mají určité představy o směřování DDM v budoucnosti a všichni se chtěli ke směřování DDM vyjádřit.

12. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

Druhá otázka na budoucnost pojednávala o představách ředitelů a ředitelek DDM o jejich ideálním domu dětí a mládeže. Dva z nich považují svoje DDM za ideální a jsou s ním spokojeni. U některých respondentů se objevuje myšlenka, že by ideální dům dětí a mládeže měl fungovat jako komunitní místo pro setkávání obyvatel různých generací v dané oblasti. *„Kvůli demografickému vývoji je větší poptávka aktivit pro seniory a také po aktivitách určených pro komunitu. Ideálně mít kvalitní zázemí a celoživotní zájem. Pokud se v dětském věku naučí jedinec chodit do DDM, tak potom by tam mohl chodit v dospělosti a poté i v seniorském věku.“* Další respondentka se k představě ideálního DDM vyjádřila takto: *„místo, kam chodí a znají všichni, že když mají volný čas a chtějí ho nějakým způsobem aktivně trávit, tak tam můžou jít a vždycky tam pro ně bude otevřeno. My tady máme zahradu, kde můžou být, půjčit si různé hry, nebo si zahrát discgolf, ale ještě to není úplně známé u všech. Některé domečky jsou prostě takové, že je tam vrátnice a pouští tam děti akorát na kroužky. Není to otevřené. Já bych strašně ráda, aby to bylo víc otevřené a byli jsme tady nejenom na vzdělávání v rámci kroužků, ale i na to spontánní trávení volného času. Bylo by hrozně pěkné, kdybychom to měli podporované od zřizovatele i od ministerstva, protože pořád jenom vykazujeme kroužky a tábory, ale spontánní aktivita není moc prokazatelná, ale podle mě je hrozně moc potřeba.“*

Někteří ředitelé si také stěžovali, že je od ideálu dělí velké množství byrokracie: *„Nejideálnější DDM, které by se mi líbilo, by bylo bez byrokracie. To by všem zlepšilo každodenní fungování a psychický stav všech osob, které se na práci v DDM podílí. Já jsem v DDM čtvrt století a musím říct, že míra byrokracie v současnosti je několikanásobně vyšší než před 25 lety.“*

I v odpovědích na tuto otázku se objevovalo téma propojení formálního a neformálního vzdělávání. Podle jedné z respondentek je také v tomto ohledu důležité partnerství se školami.

13. Plánujete rozvoj aktivit pro dospělé či seniory?

Problémem rozvoje kroužků pro dospělé a seniory je podle mnohých ředitelů DDM překážkou oblast financí. Ať už se jedná o financování kroužků ze strany MŠMT nebo zřizovatele, anebo se jedná o platby dospělých a seniorů za případné kroužky. Respondent přibližuje problematiku: *„To je specifický problém. Teoreticky by se to nabízelo, protože populace stárne a bylo by to smysluplné. Na druhou stranu ministerstvo školství s aktualizací vyhlášky o zájmovém vzdělávání do toho hodilo vidle. Je to proto, že jsme v současnosti financování na tzv. unikátního účastníka v rozsahu dítě, žák, student; 0-18 let. To znamená, že pokud k nám chodí dítě na 4 kroužky a 4 tábory, tak se nám započítá jako jeden účastník. Na základě tohoto my nerozvíjíme nabídku další činnosti, soustředíme se na věkovou skupinu, pro kterou jsme zřízeni. Ve chvíli, kdy se ale naskytne možnost něco uspořádat, tak ji využijeme, ale aktivně ji nevyhledáváme, ani nenabízíme. Je pravda, že až se změní demografická křivka, což je reálné v horizontu pěti až deseti let, tak je možné, že budeme nabízet i nějakou přizpůsobenou nabídku činností pro dospělé.“* O problémech s placením za kroužky z pohledu klientů seniorů odpověděla jedna z respondentek následovně: *„Senioři by rádi měli kroužky zadarmo, což by muselo jít z financí na děti. Proto si aktivity musí hradit sami.“* Problematické je také vytvoření ideální výše poplatku za kroužek pro dospělé. V jednom z vybraných DDM to řeší následovně: *„My máme ceny pro dospělé, které jsou vyšší, ale ne každé DDM to tak má. Nevím, proč by měli rodiče a pracující platit stejnou sumu jako děti. Setkali jsme se s názorem, že když budou za jazykový kurz platit 2 000 Kč, tak tam nebudou chodit dospěláci, protože si budou myslet, že to je míň kvalitní než jazykovky, kde zaplatí 20 000 Kč, a za druhé, když to zaplatí, tak je nic nedonutí sem jít, protože přijdou jenom o 30 Kč, když nebudou na lekci. Když za to zaplatí hodně, tak jsou donuceni tam chodit.“*

Z výpovědí jednotlivých respondentů vyplývá, že v budoucnu by některé kroužky pro dospělé a seniory mohli spustit, ale v současné době to není jejich prioritou. Mnoho z nich si také uvědomuje, že naše společnost stárne, a tak se nabídka kroužků bude muset přizpůsobit i těmto demografickým změnám. *„Restrukturalizací dojde ke změně věkových kategorií účastníků/ změnu cílové skupiny. Po 30 % budou mít skupiny dětí, které mají čas hlavně v odpoledních hodinách, dalších 30 % budou dospělí a posledních 30 % budou senioři, kteří mohou využívat volná dopoledne.“*

14. Má vaše DDM vyhovující prostory či hledáte nové?

Poslední otázka pojednávala o dostačujících prostorách pro uskutečňování činností, které domy dětí a mládeže zajišťují.

Čtyři z šesti respondentů by ocenilo rozšíření jejich budov. Polovinu ze všech respondentů také trápí prostory pro realizaci sportovních kroužků, což je omezuje v možnosti nabízet větší počet takových aktivit, o které, jak uvádí respondenti, by byl zájem. Ředitelé se také zmiňovali o kapacitě, která je zcela naplněná, a v nejvytíženějších časových úsecích, kdy probíhá většina kroužků, jsou 100% vytíženi. Zároveň také mnohdy dodávají, že si uvědomují obrovskou míru investice do takových stavebních úprav a z toho důvodu také neuvádějí nějaké konkrétní plány do budoucna, jedná se spíše o přání hlavně pro jejich klienty.

8. Diskuse

Výzkumná otázka č. 1: Jak velký je zájem o kroužky jako možnost řízeného volného času v domech dětí a mládeže?

Dle výročních zpráv, které zveřejňuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, lze odvodit, že zájem o trávení volného času dle zveřejněných údajů daného období, tedy od školního roku 2011/2012 do školního roku 2019/2020 stále roste. Stejně jako je uvedeno v teoretické části. Ve školním roce 2011/2012 se do činností, které nabízely střediska volného času, zapojilo celkem 254 800 účastníků.⁷³ V posledním školním roce, který nebyl celý ovlivněn restrikcemi spojenými s onemocněním Covidu-19, tedy školním rokem 2019/2020, počet účastníků vzrostl na 310 043.⁷⁴ Došlo tedy k navýšení počtu účastníků během osmi let o 55 243. Z odpovědí respondentů vyplývá, že počtem a objemem nabízených kroužků jsou služby, které nabízí kapacitně naplněny. Respondenti na doplňující otázku, zda se jedná o naplnění kapacity prostorové či personální potvrdili, že bojují spíše s prostorovými možnostmi. Od roku 2020 lze ve výročních zprávách MŠMT sledovat pokles počtu účastníků. K tomuto poklesu však v oslovených DDM nedochází. Jedna respondentka uvedla, že v tomto období si klienti ověřili kvalitu jejich služeb, a proto jim zůstali věrní a k žádnému poklesu poptávky po kroužcích nedošlo.

Obecně lze vyvodit, že i přes dílčí pokles účastníků zájmového vzdělávání, který je spojený s vnějšími faktory, rostoucí trend poptávky po DDM pokračuje a dle velké naplněnosti nabízených kroužků pokračovat bude.

Výzkumná otázka č. 2: Jakým způsobem se domy dětí a mládeže vyrovnaly s krizemi posledních let?

První zmíněná krize je spojená s onemocněním Covidu-19. Stěžejní pro domy dětí a mládeže byl dle teorie přesun do online prostředí. Dle výzkumu Masarykovy univerzity uvedeného v teoretické části práce docházelo k nadměrnému využívání technologií a čas strávený na internetu se až zdvojnásobil. Zjištěná data však nelze pouze převzít a brát jako negativum. Mezi čas, který jedinci trávili na internetu se řadí i čas, ve kterém probíhalo formální vzdělávání. V rozhovorech respondenti potvrdili, přechod části činností do online prostředí. Jako společný projekt v době uzavření se střediska volného času napříč Českou

---

⁷³ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice za rok 2011. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. s. 64. ISBN 978-80-87601-14-3.

⁷⁴ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2019. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. s. 108. ISBN 978-80-87601-45-7.

republikou spojili a vytvořili web mitkamjit.cz. Část z respondentů i uvedla, že se během restrikcí snažila pro účastníky vytvářet venkovní aktivity v přírodě, aby celé dopoledne nebyli připojeni na online výuku ve škole a odpoledne na online kroužek.

Další zmíněnou krizí je období, které je spojeno s válkou na Ukrajině a s příchodem části migrujících osob do České republiky. Jako reakci spustily domy dětí a mládeže adaptační skupiny. Rozdílem mezi respondenty se ukázala být snaha DDM primárně o integraci jedinců mezi danou komunitu. Snahu o integraci některé z DDM preferovali před „oddělujícími“ adaptačními skupinami.

Respondenti při otázkách zaměřujících se na krizi nezmiňovali pouze její negativa. Kladný přínos covidové krize uvádí ve spojitosti s lepším využíváním technologií a naučením se s nimi. Dalším přínos vidí také v posunu procesu digitalizace v jejich DDM. Pozitivum se objevilo i u krize spojeného s válkou na Ukrajině. Kdy jeden dům dětí a mládeže navázal bližší kontakt s městskou částí, ve které se nachází.

Domy dětí a mládeže se ukázaly jako stabilní, ale zároveň flexibilní zařízení, které jsou schopné zvládat krize, a i z nich vytěžit příležitost k růstu.

Výzkumná otázka č. 3: S jakými organizacemi domy dětí a mládeže při zajišťování svých činností spolupracují?

Z vyhlášky, která zřizuje DDM a další školská zařízení pro zájmové vzdělávání, je možné odvodit, že domy dětí a mládeže spolupracují například se stanicemi zájmových činností a také se školami. Spolupráce se školami je nastíněna i ve Strategii 2030 od MŠMT o propojování formálního a neformálního vzdělávání. V rozhovoru je zmíněno, že součástí některého z domů dětí a mládeže jsou u i stanice zájmových činností.

Odpovědi respondentů se naprosto shodovali v tom, že úzká spolupráce panuje mezi pražskými domy dětí a mládeže, které mezi sebou mají zhruba jednou měsíčně koordinační porady a také jednou za delší časový úsek například společná školení. Respondenti uvádí, že jsou v kontaktu i s domy dětí a mládeže po České republice.

Spolupráce však není omezená jen školská zařízení, ale domy dětí a mládeže uvádí vzájemnou pomoc i se sportovními organizacemi.

Ředitelé domů dětí a mládeže uvádí, že spolupracují s ostatními organizacemi rádi, dlouhodobě a úzce, což může pomoci při snaze o vytvoření komunitního místa, tak jak si to někteří ředitelé přejí.

V rozhovoru se objevila zajímavost, která je reakcí na stárnutí populace a to taková, že respondent uvádí nový název, který podle něj bude užívaný místo označení dům dětí a mládeže, a to „*dům dětí a seniorů*“.

V praktické části bylo zjištěno, jak některé domy dětí a mládeže hodnotí systém vykazování jejich činnosti. Ve vykazování se uvádí pouze počty kroužků a táborů, což je pro některé z DDM značně limitující. Uvádí, že by prostory domu dětí a mládeže měly být určeny i pro komunitní účely a neřízená setkání.

Výsledky výzkumu mohou být využity pro ředitele a ředitelky oslovených domů dětí a mládeže pro porovnání situace vůči jinému zařízení. Stejně tak mohou být výsledky využity domy dětí a mládeže z jiných měst a obcí pro vhled na fungování domů dětí a mládeže v Praze.

Závěr

Jako důležitý aspekt volného času je brán jeho preventivní charakter, který zajišťuje vyvarování se rizikovému chování.

Klíčové v oblasti volného času je jeho vhodná naplň a jeho dostatek. V tomto ohledu hrají domy dětí a mládeže společně se stanicemi zájmových činností významnou roli.

Dům dětí a mládeže jako jedno ze zařízení určených pro zájmové vzdělávání má dle rostoucího počtu účastníků i jednotlivých DDM stále velké možnosti toho, co může nabídnout. Také pomocí své nabídky služeb určuje směr, kterým se trávení volného času bude ubírat. Tyto údaje se potvrdili v teoretické i praktické části práce.

Na základě teoretické i praktické části je znatelné, že DDM ve 21. století hraje v uskutečňování zájmového vzdělávání zásadní roli. Předpokladem pro budoucí vývoj dle zjištěných dat je navyšování počtu domů dětí a mládeže, která se pojí i s jejich financováním.

Výzkum byl limitován počtem respondentů a byl omezen lokalitou Hlavního města Prahy. Pro pokračování a rozšíření výzkumu by bylo vhodné rozšířit zkoumanou lokalitu a počet respondentů.

Z praktické části vyplynul námět na detailnější výzkum, který by se věnoval výkyvům v obsazenosti stejných kroužků podle jednotlivých školních roků. Takový výzkum by mohl ředitelů a ředitelkám DDM pomoci při sestavování nabídky volnočasových aktivit.

Výzvou pro domy dětí a mládeže bude adaptace na demografický vývoj společnosti, kvůli kterému dochází ke stárnutí populace. Výzva nebude jen demografický vývoj, ale celkový vývoj společnosti, který je velmi rychlý a adaptabilita na něj je velmi náročná.

Seznam použité literatury

- DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 9788073801236.
- HÁJEK, Bedřich. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004. ISBN 8086784061.
- HODAŇ, Bohuslav a Tomáš DOHNAL. *Rekreologie*. Olomouc: Hanex, 2005. ISBN 8085783487.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 8071789275.
- KRÁLOVÁ, Eva. *Život našich dětí*. Praha: Mona, 1979.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673833.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 8024713624.
- NĚMEC, Jiří a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 8073150123.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Průvodce studiem oboru Pedagogika volného času*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN ISBN 80-7083-757-8.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 9788024730066.
- Ročník 2000: *Socialia 2000: mládež a volný čas*: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Hradci Králové 10. a 11. října 2000 Vyd. 1. Gaudeamus, 2001. Socialia ISBN 80-7041-760-9. 178 IV. mezinárodní konference SOCIALIA 2000 „Mládež a volný čas“, UHK 10.-11.2000
- SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 8086320332.
- SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.
- SCHNEIDEROVÁ, Hana. *Teorie školní a mimoškolní výchovy: celostátní vysokoškolská učebnice pro studium studijního oboru 76-12-8 Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů na fakultách připravujících učitele v ČSR*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673130.

TŮMA, Jiří. Pedagogika volného času. Praha: *Vysoká škola tělesné výchovy a sportu*. Palestra, spol. s r.o., 2018. ISBN 9788087723432.

VÁŽANSKÝ, Mojmir a Vladimír SMÉKAL. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. Edice pedagogické literatury. ISBN 8090173799.

VÁŽANSKÝ, Mojmir. *Základy pedagogiky volného času*. 2. doplněné vydání. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 8086384004.

VESELÁ, Zdenka, ed. *Sociálně edukativní problémy mládeže a dospělých v reflexi pedagogické teorie a praxe: sborník příspěvků ze 7. konference ČPdS* : Brno, 10.10.1998. Brno: Konvoj, 1999. ISBN 8085615819.

Vokál, D., Šmahel, D., & Dedkova, L. (2021). *Excesivní používání internetu českými dospívajícími: Srovnání před a během pandemie Covid-19*. [Výzkumná zpráva]. Masarykova univerzita.

Internetové zdroje

Adresář DDM. Pražské domy dětí a mládeže [online]. [cit. 2023-07-02]. Dostupné z: <https://www.volnycaspraha.cz/o-nas/adresar-ddm>

Koronavirus reformuje školství.: Moderní metody si osvojují i mnozí učitelé "skeptici." Aktuálně.cz [online]. 13.3.2020 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/koronavirus-reformuje-skolstvi-moderni-metody-si-osvojuji-i/r~ebdbf98463e711eaa6f6ac1f6b220ee8/>

Volný čas v čase koronaviru [online]. 2020 [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://mitkamjit.cz/>

Legislativní dokumenty a další zdroje

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání: školský zákon. In: Sběrka zákonů. Česká republika: Moraviapress., 2004, ročník 2004, částka 190, číslo 561.

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. In: ČESKÁ REPUBLIKA. O zájmovém vzdělávání. In: Sběrka zákonů. Moraviapress. 2005. částka 20, číslo 74. ISSN 1211-1244.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v České republice za rok 2011. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. ISBN 978-80-87601-14-3.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2021. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022. ISBN 978-80-87601-51-8.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2012. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2013. ISBN 978-80-87601-17-4.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2014. ISBN 978-80-87601-21-1.

- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2014. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2015. ISBN 978-80-87601-31-0.
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2015. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2016. ISBN 978-80-87601-37-2.
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2016. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2017. ISBN 978-80-87601-38-9.
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2017. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2018. ISBN 978-80-87601-40-2.
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2018. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019. ISBN 978-80-87601-41-9.
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2019. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. ISBN 978-80-87601-45-7.
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2020. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021. ISBN 978-80-87601-48-8.
- Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2021. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2022. ISBN 978-80-87601-51-8.

Přílohy

Respondent číslo 1

1. *Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?*

Spíše se snažíme jít s dobou, sledovat trendy. Je potřeba inovovat. Např. vznik kroužku Pole dance. Nyní děti již neumí používat buzolu a preferují například kompas v telefonu.

2. *Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?*

Výkony u dětí ve sportu klesají. Vedu sportovní kroužky, na kterých to lze v průběhu let poznat. Dříve se stalo několik úrazů za delší dobu. Nyní se každou třetí až pátou soutěž stane větší zranění, kdy je například nutné i zavolání záchranné služby.

3. *Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?*

Po dobu trvání pandemie Covidu-19 jsme vytvářeli videa. Také jsme vytvořili venkovní hru (stezku) s QR kódy, na které se plnily různé úkoly.

4. *Vnímáte, že se účastníci kroužků chtějí zapojit do aktivit DDM prezenčně, nebo by se raději vrátili do online prostředí?*

Chtějí se spíše socializovat.

5. *Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19?*

Díky tomu, že vlastníme 3D tiskárnu, jsme se snažili pomáhat a vytvářeli jsme štíty pro zdravotníky.

6. *Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině?*

Jako reakci na vypuknutí války jsme zřídili adaptační skupiny, otevřený klub. Nabízeli jsme také tlumočnice a překladatele. Do této akce jsme zapojili i naše uklízečky z Ukrajiny.

7. *Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak?*

Celkem je 13 pražských DDM. Spolupracujeme dle svých možností. Ne všechny z nich se zapojily do krize, která je spjatá s Ukrajinou.

8. *Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem, kterým je Hlavní město Praha?*

Bez něj by to nešlo. Celkově je vztah se zřizovatelem kladný. Spíše řešíme konkurenci mezi kroužky. Ostatní instituce (například základní školy) nabízí stejné kroužky a mají možnost využívat své prostory i s tělocvičnami.

9. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?

Částečně vychází z tradice již fungujících kroužků a z jejich popularity. Také se to řeší v hodnotících zprávách, které kroužky jsou obsazované a oblíbené. Roli při výběru kroužku hraje lokální charakter, dobré jméno DDM, finance (ve smyslu poplatků, které nejsou tak vysoké jako u soukromého zřizovatele), jistota zázemí a kvality kroužků. Udržují se tradiční kroužky jako míčové hry, fotbal a florbal. Je důležité dodržovat pestrost nabízených kroužků. Kroužek Legorobotiky jde do popředí. Pořád je větší poptávka a byl by zájem o otevření více kroužků spojených s informačními technologiemi například programováním a sportovními aktivitami.

10. Které kroužky je těžké naplnit?

Věnujeme se víkendovým a dalším nepravidelným akcím, které zpestřují nabídku a přitahují lidi. Snažíme se o budování komunity. Po roce 2000 už nejsou součástí nabídky přírodovědné kroužky, protože na ně není kapacita z hlediska odborníka a z hlediska specializované učebny.

11. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

Snažíme se nedělat kroužky pouze na výkon, ale vybudovat vztah již od nízkých školních let. Díky právní subjektivitě rozhodujeme a zodpovídáme za otevřené kroužky. Dříve bylo zařízení hlavně pro mládež. Restrukturalizací dojde ke změně věkových kategorií účastníků / změnu cílové skupiny. Po 30 % budou mít skupiny dětí, které mají čas hlavně v odpoledních hodinách, dalších 30 % budou dospělí a posledních 30 % budou senioři, kteří mohou využívat volná dopoledne.

12. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?

Spíše se v oblasti kroužků věnovat technice než přírodním vědám.

Nyní u nás bude docházet k výměně střechy a rozšiřování prostor. Kvůli Covidu se všechny investice zastavily a odsunuly. Co bylo v plánu v roce 2018/2019 se realizuje až nyní. Naším cílem zřídit halu, což bude další prostor pro sportovní kroužky, a zrekonstruovat velký sál.

13. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

Méně času stráveného na počítači. Je to celoživotní proces. Kvůli demografickému vývoji je větší poptávka aktivit pro seniory a také po aktivitách určených pro komunitu. Ideálně mít kvalitní zázemí a celoživotní zájem. Pokud se v dětském věku naučí jedinec chodit do DDM,

tak potom by tam mohl chodit v dospělosti, a poté i v seniorském věku. Přál bych si více peněz do školství. Byla by potřebná podpora lidí, které práce baví, a zlepšení financování lidí, kteří zajišťují tábory. Také podchytnutí mládeže pro pozitivní klima komunity.

14. Má vaše DDM vyhovující prostory či hledáte nové?

Prostory jsou naplněny po jejich strop, aby se lépe hospodařilo. Nabízíme například i pronájmy našich prostor.

Respondentka číslo 2

1. *Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?*

Dříve byl prostor používán pro hernu, kde se nacházel kulečník nebo hrací automaty. Mezi hlavní nabízené aktivity patřil Zálesák, výpočetka, keramika, ping-pong, deskovky a šachy. Z 80 % se jednalo pouze o volnočasový klub.

2. *Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?*

Nenavazujeme. Vše se předělalo. Stavebně i obsahově to byl nevhodný prostor. Dříve zde byli zaměstnání pouze dva pracovníci. Spíše se na aktivitách podíleli dobrovolníci.

3. *Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?*

Část z kroužků a aktivit, které zajišťujeme, byla online – například jóga. Na společný web pro DDM jsme umístili různé návody a úkoly. Co se týkalo sportu, tak kolektivní sporty nebylo možné přesunout do online prostředí – například florbal. Ostatní sporty probíhaly pomocí domácího cvičení. Vytvořili jsme i venkovní aktivitu pomocí QR kódů a geocachingu. Kroužky jazyků byly přesunuty do online formátu velmi dobře.

4. *Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19?*

Někteří vyučující chtěli pokračovat v nabídce online kroužků. Tyto kroužky se ale neobsadily. Podle zpětné vazby účastníků jsou raději mimo počítač a domov, kde je stále něco vyrušuje a na počítači také tráví celý den v práci. K vybraným kroužkům byl zřízen i moodle, který se používá dodnes. Děti v něm plní úkoly a vidí svůj pokrok. Výsledky a pokrok svých dětí můžou sledovat i rodiče.

5. *Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině?*

Pro Ukrajince jsme zřídili adaptační skupinu, aby se naučili česky. Jednalo se o celodenní kurzy pro rodiče a děti od tří let. Součástí skupiny byla i učitelka češtiny.

6. *Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak?*

Jednou za měsíc až dva jsou koordinační porady ředitelů DDM v Praze. Také se pořádají společné akce. Nastavují se stejné postupy vůči dětem. Se Stodůlkami máme stejný typ zřizovatele – městskou část. Navzájem si s ostatními DDM pomáháme.

7. *Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem?*

S odborem školství je skvělá, s radou a se starostou už tolik ne. Spolupracujeme na akcích se zřizovatelem. Vznegli jsme zřizovateli požadavek o venkovní učebnu, aby při hezkém počasí mohly kroužky probíhat venku. V roce 2017/2018 byl schválen radou. Při dotázání, kdy se bude učebna stavět tak jsme dostali odpověď, že je to v plánu. Ani v dalším roce se nic nepostavilo. V roce 2019 jsme znovu podali žádost, na kterou nevyšly finance, protože projekt zpracovaný městskou částí byl na 800 000 korun. V roce 2023 mi volali z města v pátek, že v pondělí přijdou pokácet stromy kolem DDM. O plánech nás dříve neinformovali, až den předem. Na poslední chvíli. V blízkém okolí máme i skalky. Rovnou jsem si s nimi domluvila, že místo využije DDM na posezení a že si ho po vytrhání stromů upravíme. Nyní je využito na lavičky. Problém je, že radní moc nesledují činnosti a rozsah služeb DDM.

8. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?

Hledání nových aktivit nebo činností třeba i tím, že jedou na kurz. Nabídku určujeme my.

9. Které kroužky je těžké naplnit?

Je těžké odhadnout, který kroužek se naplní a který ne. Například nově zřízený kroužek animace. Naskytla se nám možnost se na kurzu naučit animovat a na základě toho otevíráme kroužek animace. Prozatím se základním vybavením. V případě, že kroužek bude mít úspěch, tak se bude postupně dokupovat další vybavení. Projevuje se proměnlivý zájem o některé kroužky. U kroužku step došlo k poklesu zájmu, ale v okolí nebyla žádná možnost, kde jinde trénovat. Tak jsme kroužek nechali běžet a z ničeho nic došlo ke zvýšení zájmu. Naplněnost kroužků a zájem je určován i různými novými trendy sociálních sítí.

10. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

Pokud si vymyslí pedagog volného času kroužek, který dává smysl, tak mi předloží návrh a kroužek vznikne. Někdy je problém zajištění vedoucích kroužků. Například vysokoškolští studenti u nás končí po vystudování. Do nabídky dáme 130 kroužků a z nich reálně otevřeme 115. Musíme také řešit rozložení kroužků v týdnu. O pondělní kroužky není moc zájem. Nejvíce jich probíhá ve středu a ve čtvrtek. V pátek kvůli víkendům a odjezdům dětí se kroužky také nenaplnují. Nově zřizujeme kroužek vaření a bylinková dílna pro výrobu přírodní kosmetiky, ve které budou děti zpracovávat bylinky, které si vypěstují.

11. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?

Vyvést DDM z krize a hledat směr. Kvůli krácení rozpočtu se musí vize mírnit. Kvůli financím a s tím spojeným omezením provozu jedeme na jistotu. Je nutné dbát na efektivitu kroužků a zřizovat jen ty ziskové, aby bylo dostatek financí a jednalo se hospodárně. Od zřizovatele máme například roční příspěvek 150 000 Kč.

Důležité je sledovat trendy a nenabízet to samé – například robotika, parkour, ukulele a žonglování. Děláme přespávačky v DDM, které jsou vhodné i pro děti, které se rodiče bojí poslat na tábor. Je důležité se učit nové věci. Vždy ale bude stálý zájem o tyto kroužky – základní sportovní průprava, keramika, tanec, jazyky, kroužky pro malé děti s maminkami, také jóga je na vzestupu, trampolínky a atletika.

12. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

MŠMT určuje směr, kam na dané období bude volný čas směřován, čemu se bude hlavně věnovat.

13. Plánujete rozvoj aktivit pro dospělé či seniory?

Pokud budou aktivity zajišťovat externí zaměstnanci tak ano, ale pokud interní tak ne. Senioři by rádi měli kroužky zadarmo, což by muselo jít z financí na děti. Proto si aktivity musí hradit sami.

14. Má vaše DDM vyhovující prostory či hledáte nové?

Chybí nám tělocvična. V době mezi 14 a 16 hodinou nám chybí dostatek učeben. Velikost učeben je také limitována. Vedle nás je totožná budova, kterou využívá základní umělecká škola. Výhledově by se pro ni měly postavit nové prostory a jejich budova by měla připadnout pod DDM.

Respondent číslo 3

1. *Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?*

Tu historii nelze ostříhnout. Někteří ředitelé ještě tu minulost zažili ve funkci a měli pocit, že se od ní potřebují distancovat třeba tím, že si začali říkat střediska volného času a neříkali si domy dětí a mládeže, protože to pořád evokovalo dům pionýrů. Dům dětí a mládeže je ten nejtrefnější název. Když mi někdo řekne, že nepracuje jenom s dětmi a mládeží, tak říkám, že Metrostav taky nestaví jenom metro. Ostatně Metrostav nestaví vůbec metro. Navazujeme na minulost minimálně v tom, že 90 % budov, které spravujeme, jsou budovy, které jsme získali v tehdejších dobách. Základní infrastrukturu máme v těch budovách, ve kterých vzniknul ještě ten původní dům pionýrů. Z toho vycházíme a je tam nějaká kontinuita i těch lidí. Z mých pedagogů asi jeden maximálně dva pamatují dobu ještě před listopadem 1989. Jinak z většiny jsou z doby po něm.

2. *Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?*

Já si myslím, že z logiky věci na sebe forma navazuje. Já jsem jako dítě chodil do domečku proto, abych nemusel chodit do pionýra. Překvapivě se v domě pionýrů a mládeže schovalo hodně lidí, kteří s tehdejším režimem měli problém a učit by je nenechali, ale v domě pionýrů je překvapivě nechali. V uvozovkách to bylo semeniště odporu. Byli to lidi, kteří byli takzvaně vyškrtnutí z KSČ, jako jedna z forem trestu za 68. Za mě ta činnost až na něco málo z činností, které byly ideologicky zbarvené, když tam byli třeba mladí žurnalisté, tak to bylo tak jako všechno, co nějakým způsobem bylo poplatný tomu režimu. Ty ostatní věci se vyvíjely s dobou, ale mladí modeláři lepili letadýlka, jako teď je lepší, akorát je lepší z jiných materiálů. Autodráhovi modeláři stále jezdí na autodráze, ale mají lepší motorky, tak jak se vyvíjí doba. Činnosti jsou pořád stejné, akorát nebyly třeba kroužky legorobotiky. Například v atletice se dělají jiné cviky nebo jiná metodika trénování, to je samozřejmé, ale jinak se to kontinuálně posouvá dále. I za nás byly tábory, teď jsou taky tábory. Jednorázové nebo příležitostné akce byly taky. Přibyly k tomu víc zahraniční výměny, i když i já jsem byl v NDR také na zahraniční výměně. Svým způsobem to je kontinuální vývoj. Není to nic násilně přerušeno. Třeba u nás zanikla stanice turistů. Překvapivě jsem to ani nevěděl, protože jsem dlouhou dobu nebyl ředitelem. Já jsem tam chodil jako dítě, a pak jsem se stal rovnou ředitelem někdy v roce 1999.

3. *Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?*

My jsme poskytli zbytku republiky okamžitě 14 dní po začátku karantény náš server mitkamjit.cz. Do teď tam je. Vzniklo tam obrovské semeniště různých činností počínaje vařením a konče výtvarkou. Je tam toho mnoho a plnili to domečky napříč republikou. Online výuku jsme zavedli taky tam, kde to dávalo smysl. Protože online výuka nějakého sportu opravdu smysl nedává. Dělali jsme aktivitu, kdy lidé přišli například do nějakého parku a tam jsme jim předem vytyčili cachingovou trasu. U hudebních nástrojů a dalších jsme vzdělávali v rámci online výuky. Online proběhla asi polovina všech kroužků.

4. Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19?

Kdybych to nemusel dělat, tak bych to nedělal. Když děti dřepěli dopoledne na online výuce ve škole a my jsme je místo toho, aby běhaly někde v parku, „přikovali“ na online výuku ve volném čase, tak mi to bylo proti srsti. Za mě to bylo o tom, že z hlediska psychohygieny dřepění a dívání se do televize, respektive do monitoru a do tabletu, že by bylo lepší, kdyby děti běhaly venku.

5. Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině? Je to porovnatelné s Covidovou krizí?

Není. Je to úplně o něčem jiném. Ukrajinské děti bylo potřeba zapojit do nějakých činností, nebo připravit jim nové činnosti, které jsme nedělali. Kdežto covidová krize byla o tom, že jsme najednou úderem blesku ty děti neměli. U ukrajinských dětí jsme byli schopní si poradit, protože to bylo potřeba. My ještě teď máme adaptační skupiny, které budou do konce roku. Za mě to proběhlo, a proto jsem si říkal, že už toho necháme na konci roku, protože kdo se chtěl adaptovat, tak už se adaptoval. Ten, kdo se do teď neadaptoval, tak už se neadaptuje.

6. Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak?

Z logiky věci nejvíce spolupracujeme s pražskými domečky bez ohledu na to, jestli jsou nebo nejsou zřízeny městskými částmi. Z logiky věci děláme některé věci společně. Jako takzvaně celopražské akce, a do nich se zapojují domečky dobrovolně, nicméně je nečleníme podle zřizovatelů. S ostatními domečky spolupracujeme na celorepublikových akcích. Nejvíce, samozřejmě v rámci Prahy, sdílíme lektory a další věci a pomáháme si. Když někdo má nedostatek dětí na táboře, tak zavolá o pomoc, když někdo má nadbytek tak také.

7. Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem?

Veskrze pozitivní. Úředníci nám vychází vstříc. U politiků je občas náročnější, aby nás pochopili.

8. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?

Já jsem takový liberál, že svým kolegům říkám peč, co chceš. Moji zástupci, kteří vedou jednotlivá střediska, tak v tomto mají velmi volnou ruku. Pak to jen formálně podepíšu. Jenom někdy když mám pocit, že jsou málo kreativní, tak jim něco navíc vymyslím, aby se jim nezkrátily žíly. Jinak si nabídku vymýšlí sami.

9. Které kroužky je těžké naplnit?

Už nemáme skoro žádné počítačové kroužky, protože děti mají počítače doma. Nabídku přizpůsobujeme poptávce. Pokud se otevře nový kroužek a nenaplnuje se, tak se po určité době zruší.

10. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

Nabídku kroužků určují zástupci jednotlivých středisek a ředitel nabídku doupravuje.

11. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?

Já těch vizí mám tolik, že vždycky po šesti letech si to sečtu a zjistím, jak jsme na tom, jak jsme to zvládli, či nezvládli. Překvapivě teď jsem se díval do vize, kterou jsem psal pro období 2018-2023 a velkou část věcí, které jsem si tam předsevzal, jsme dokázali naplnit. Zaprvé tím, že máme hodně zařízení, tak je pro mě důležité pečovat o to, aby ta zařízení fungovala jako infrastruktura. To znamená, že teď stavíme novou, nebo rekonstruujeme, naši školu v přírodě v Janských Lázních, která je pro nás především v období zimních nebo jarních prázdnin. Tam jezdíme na zimní tábory. Pro nás to jsou lyžařské výcviky, ale oficiálně to jsou zimní tábory. Tam tedy probíhá rekonstrukce třeba za 90 milionů. To je taková velká věc, kterou nyní řeším. Příští rok by se měla začít stavět nová část stanice přírodovědců. Taky bych řekl řádově za sto milionů. Jsou to věci tohohle charakteru, které mě stojí poměrně dost úsilí, a protože musím vždy přesvědčit všechny složky, že to chtějí, protože to chci já. A když je všechny přesvědčím, tak pak to stejně trvá deset let, než se ta vize přetaví v realitu, ale s tím musí člověk počítat. Takže teďka jedna velká stavba se realizuje a do toho nepočítám ty drobné věci, kdy stavíme šatny za 40 milionů a další šatny za 20 milionů a tak dále. To jsou takové drobnosti, tím teda nesmím dráždit jiné domečky po republice, protože jsou pak z toho takoví smutní, protože jim ty peníze jejich zřizovatelé neposkytnou. Já vždycky říkám našemu městu, že investujete sami do sebe. Čím víc peněz

tam dáte, tím to bude lepší, a tak to město v tomhle většinou vychází vstříc. Bohužel my nemůžeme moc používat nějaké investiční peníze z Evropské unie, protože ta je z toho vyjmutá. Vize mám rozdělené na infrastrukturní, to znamená, co nového postavíme a co starého zrekonstruujeme a případně, co zbouráme. Občas do té vize se mi dostanou i záležitosti takového druhu, jako že mi magistrát dá za úkol pozřít nějaké další zařízení. Když jsem začínal jako ředitel, tak jsme měli jako ubytovací zařízení jen Lhotku a Louny. Teď máme Lhotku, Louny, Podhradí, Janské Lázně, Vřesník atd. Těch zařízení máme výrazně víc, než jsme měli. Praha vždycky řekla ne, nebudeme zřizovat nové zařízení, ale sloučíme to s DDM, takže já už toho mám docela hodně. To je jedna taková věc, kdy člověk vybavuje zařízení, případně buduje, nebo dělá rekonstrukce, protože bez toho se to neobejde. Bez toho, že by se budovy rekonstruovaly, by tam děti přestaly jezdit, protože by to přestalo odpovídat aktuálním standardům. I když se přiznám, že naše tábory jsou většinou takové „mastňácké“. Podsadové stany máme už jen na jedné základně, a to ještě jenom z půlky. A na zbylých zařízeních máme bungalovy, chaty, chatičky, sruby a obecně hlavní budovy. Třeba teď odpočívám v hlavní budově, kde nespím ve spacáku, ale mám peřinu, a vaří nám tady kuchařky, které jsou tady celoročně, protože jsou tady školy v přírodě od září do prosince a od dubna do června. Samozřejmě si sem přivezeme ty spacáky, protože jdeme přespat pod širák. Naše tábory jsou o té činnosti, která se děje programově v tom táboře. Ty děti se nemusí starat o nic. Nemusí škrábat brambory. Nemusí si vařit. Jejich hlavní náplní je činnost, která se koná na táboře, a ne ta činnost zabývající se chodem tábora. To máme rozdíl od skautů, kdy u nich velkou část dne zabere péče o tábor, aby ještě přežil do konce tábora.

Pak mám pedagogické vize, které jsou i spojené s tím, že když vybudujeme novou tělocvičnu, tak do ní můžeme umístit nové sportovní kroužky. Když otevřeme novou místnost pro Legorobotiku, tak můžeme rozšířit Legorobotiku, nebo zaměřit nějakým způsobem další robotiku „nelegovou“. Je to všechno o tom, že se snažíme si hlídat trendy. Občas je v něčem určovat. V souvislosti s Ukrajinou jsem zavelel, že je potřeba pořídit drony, abychom se naučili pracovat s drony. Ty kroužky nás reálně živí. Malé domy dětí to nemají až tak moc, ale já, když se mi povedou špatně kroužky, tak vyhodím ředitele, protože kroužky pro mě znamenají ročně 20 milionů tržby. Musím mít dostatečný objem peněz a ty získám jedině tak, že do kroužků bude někdo chodit a budou fungovat dobře. Pro nás je to pedagogická čest i ekonomická nutnost, protože na tom vlastně stojí a padá to, kolik peněz dostaneme. Teď ani moc neřeším, jestli jsou to peníze z Ministerstva školství, ale primárně ty kroužky na ten provoz musí vydělat. Příležitostná činnost mi na provoz zařízení nevydělá. To samé tábory musí vydělat na ty táborové základny. Tam samozřejmě vydatně pomáhají

školy v přírodě. Je nutnost, abychom měli léto co nejvíce plné na našich základnách, protože tím to generuje tržby, ze kterých mi pak hradíme náklady.

12. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

Takové, že ty děti tam chodí rády. Vždycky říkám, proč tam ti pedagogové pracují. Mnozí, včetně mě, by se mohli z fleku sebrat a jít učit do školy. Například já jsem učil čtyři roky na gymnáziu. Velká část mých kolegů má právě učitelské pedagogické vzdělání. U nás se pracuje odpoledne, večer, o víkendech a o prázdninách, zatímco ten učitel pracuje v zásadě ve všední den dopoledne s přesahem do odpoledních hodin a má samozřejmě vyšší finanční ohodnocení. Takže člověk si říká, co je ten hlavní důvod, proč tam ty lidi máme, a ještě u nás pracují. No kontrolní otázka, co to je?

13. Za mě preventivní charakter volného času. Děti jsou tam dobrovolně.

Ano, základ je, že ten náš pedagog pracuje s dětmi, které tam jsou dobrovolně. Což z logiky věci znamená, že zatímco na rozdíl od učitele, který má ve třídě žáky, má pedagog volného času děti, které to baví a tím pádem i toho pedagoga to naplňuje pedagogickým štěstím a radostí, že někomu ty svoje znalosti může předávat. To si myslím, že je to zásadní. Já se vždycky snažím, aby to naši pedagogové měli. Určitě se stane, že vedou nějaké kroužky, které je vlastně moc nebaví. To je prostě k ničemu. Takže já se snažím, aby těchto kroužků, kde ti pedagogové jsou, protože je nemá kdo jiný vést, bylo co nejmíň, a aby tam bylo co nejvíc těch kroužků, které toho pedagoga budou naplňovat a aby to následně naplňovalo i děti. Tím pádem, aby tam chodili o to radši. Cílem je, co se týče té pravidelné činnosti, aby tam takových aktivit bylo, pokud možno, co nejvíc, to znamená aktivity, které ty děti někam rozvinou, posunou a zároveň budou všichni spokojení. Tak to je první.

Druhá věc. To samé platí o našich táborech. Tady jsme s dětmi 14 dní na táboře a reálně na ně pedagogicky působíme poměrně intenzivněji než učitelé ve škole. Takový učitel zeměpisu, který má ty děti dvakrát týdně na hodinu tak, když se to spočítá, že bude 40 týdnů ve škole, tak je to 80 hodin pedagogického působení toho zeměpisáře za celý školní rok. Ale ten náš pedagog, který s nimi je na táboře tak, když budu počítat, že s těmi dětmi pracuje osm hodin denně, což pracuje často i víc, protože máme dopolední program, odpolední program i večerní program, tak když jsme tady 14 dnů, vynásobím 8 x 14, tak je to výrazně víc než nějakých 80 hodin, co má ten pedagog na zeměpis, a to je ve zhuštěné podobě. Na tom táboře se děti naučí spoustu věcí. Dneska se se mnou dokonce učily, protože jsem je vzal na terénní kartografický minikurz a nutil jsem je kreslit mapy, jak vzniká mapa. To je

až téměř vzdělávací část úplně napřímo. Jinak je to tady víc o sociálních dovednostech a o klasických věcech, které se rozvíjejí v rámci zážitkové pedagogiky. Těm dětem to dělá větší radost než chodit do školy. To, co by měly dělat školy, ale ještě to pořád neumí, aby ty děti se učily rády, je aby se učily učit, že celý život se budou učit pořád něco nového. Teď se aktuálně za jeden tábor naučily čtyři sporty, které nikdy předtím nedělaly. Viděly na několika celodenních výletech pamětihodnosti, které jsme minuli cestou, včetně vodního domu u Želivky. Včera, především jsme se vrátili z přespání na hradě Šternberk. Prostě jsou to takové zážitky, když spí pod širákem pod hradem, kdy je to pro ně minimálně zajímavá zkušenost. Za mě cílem je, aby děti nepoznaly, že se vzdělávají a při tom se vzdělávali. Je to pro ně přirozené, což ve škole není. To je za mě ta největší škoda, že ta škola to ještě neumí.

14. Plánujete rozvoj aktivit pro dospělé či seniory?

To se v zásadě odvíjí od toho, kolik nám na to město určí peněz, případně kolik peněz jiný donor dá, protože na ty kroužky pro seniory nedostáváme peníze ze státního rozpočtu, takže se to většinou odvíjí od dotací, které vypíše Praha nebo městské části. Jednou se budeme jmenovat dům dětí a seniorů. Tak to prostě bude. To musí přiznat všichni. Ten volný čas bude dominovat v obou kategoriích plus mínus stejně. S věkem dožití jsou důchodci zejména ti mladší velmi aktivní. Nikdy se peníze ze státního rozpočtu nepoužívali na aktivity pro seniory.

Respondentka číslo 4

1. *Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?*

Já jsem tady akorát od roku 1999. Myslím si, že zkušenosti se přenášejí, ať dobré, nebo špatné. Vlastně jako celoživotní zkušenosti. Myslím si, že to tak ve volném čase je, že jsme trošku víc, nechci říct proaktivnější, ale že se měníme podle poptávky zaprvé a zadruhé i podle pedagogických norem, které jsou novější. Pořád v tom volném čase je to flexibilnější než třeba ve škole. Každopádně ty zkušenosti stejně máme, ale určitě nechceme stát na jednom místě. Spíš jdeme kupředu.

2. *Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?*

Určitě vycházím z lidí. Já jsem taková, že si myslím, že tu firmu/organizaci dělají lidé. To znamená, že vycházím z toho, jací jsou. Když někoho hledáme, tak hodně pro mě záleží na tom, jak se tady lidi cítí, jestli se využívá jejich potenciál a tak. To je v první řadě priorita. Potom samozřejmě, co se týče toho, co vlastně máme dělat. Děti vzděláváme, nejen děti ale i všechny ostatní. Je to o vzdělávání a nejenom o tom, že si přijdou někam zahrát, ale že je chceme rozvíjet.

3. *Když mluvíte o lidech, myslíte tím zaměstnance i účastníky volného času, kteří k vám chodí?*

Teď jak jsem mluvila o lidech, tak jsem myslela zaměstnance, protože v tom plánování a chodu organizace jsou stěžejní. Ale samozřejmě co se týče účastníků, tak to děláme pro ně a kvůli nim. To je taky základní. My to máme tak nastavené, že nechodíme sem do práce pro peníze, ale abychom dělali svojí práci důkladně. Na účastníky se taky obracíme, co se týče zpětné vazby i co se týče poptávky a podobně. Teď, když víme, jak je na tom mládež, třeba co se týče psychiky, tak jsme měli školení na osobnost a duševní zdraví. Opravdu se zabýváme tím, jaké jsou aktuální trendy, co právě je ve společnosti za problémy, s čím můžeme pomoci třeba i školám. Když je nějaká strategie, kdy máme propojovat formální a neformální vzdělávání, tak se snažíme nezůstat na místě, ale jít kupředu a dělat pro dobro věci všech.

4. *Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?*

Co se týče počtů, tak si myslím, že to nemělo dopad. Možná spíš naopak. Lidi se už teď spíše rozmýšlí a věří nám trochu víc. Určitě nás to neovlivnilo negativně. Na druhou stranu si myslím, že třeba spoustu lidí si zvyklo, myslím jako zaměstnanců, že můžou pracovat

z domova, což je taky fajn někdy, ale někdy to není úplně nejlepší. Také jsme měli problém hned po Covidu, kdy bylo období, ve kterém se lidem už nechtělo pracovat, protože byli zvyklí trošku mít jiný režim, ale jinak si myslím, že to na náš chod nemělo zas tolik vlivu. Všechno jsme to zvládli a já jsem strašně ráda, že jsme tady jako kolektiv, neměli žádné extrémní názory, že bychom se hádali mezi sebou, jestli očkování ano, jestli ne. Spíš si myslím, že jsme se ukázali, že jsme opravdu flexibilní a že se dokážeme rychle adaptovat. Některé formy, co se týče online vzdělávání nebo co se týče stezky v přírodě a podobně, tak jsme hodně rychle reagovali, když jsme si říkali, že děti jsou furt doma zavřené. Jediné, co mohly, bylo jít do přírody, tak jsme hnedka vymýšleli nějaké věci, které je vytáhnou do parku, nebo jsme pro ně dělali online aktivity, které byli navíc, abychom dostáli tomu, proč tady jsme. Chceme, aby se neunudily někde u počítačů doma.

5. Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19? Vyučujete některé kroužky v online prostředí?

Já třeba sama vedu klavír, který je v kombinaci online. Bylo to po té zkušenosti, kdy jsem vedla online klavír, a potom jeden z mých žáků nemohl v dobu, kdy jsme měli otevřené kroužky. Domluvili jsme se, že to vezmeme online a jednou za měsíc se uvidíme a najdeme si čas. Takhle my vlastně pokračujeme. Už to mám od té doby a teď tam jsou po dvojici a vlastně je to super věc. Tomuhle jsem otevřená – nějak to nakombinovat. Ale zase se to nemůže úplně převést všechno do online prostředí. Hlavně pro tu věkovou skupinu, aby se sešli a měli sociální vztahy. Myslím si, že jsme si vyzkoušeli, že spoustu věcí jde.

6. Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině?

To mělo velký vliv, paradoxně ještě větší. To, jak jsem říkala, že rychle reagujeme, jsme vlastně hned na začátku, když sem začali jezdit Ukrajinci, otevřeli brány, když to takto řeknu nadneseně. My jsme měli ještě na začátku března lyžáky a prázdniny, ale už v tu dobu jsme řekli, co tady mají dělat, někde být zavřeni doma? Nemají, kde se potkávat. Udělali jsme nejdřív celodenní program pro rodiče s dětmi. Jenom, aby měli bezpečné místo, přístup k internetu, možnost si popovídat, setkat se a tak. Pak se to přeměnilo v ty adaptační skupiny. Nejdříve tady byl program s hlídáním dětí, když ještě nebyla z ministerstva finanční podpora. Měli jsme spoustu navázaných dobrovolníků. Měli jsme i další organizace, které nám sem přijeli třeba hrát divadlo. Pracovali jsme také s ukrajinskými pedagogy. Toto jsme rozjeli dost ve velkém hned od začátku. Pak jsme přešli na adaptační skupiny a hned od začátku nás to posunulo směrem k městské části. My, protože jsme krajší a nad námi je Magistrát Hlavního města Prahy, moc s obcí spřízněni nejsme, kromě toho, že jsme na Praze

3. Ale tohle spojení vzniklo tím, že jsme byli součástí pracovní skupiny, která se rychle dala dohromady, a řešili jsme tu, nechci říkat politiku, ale co tady s Ukrajinci dělat a jaké jsou možnosti. Tak nás to hrozně moc s obcí sblížilo. Oni přišli na to, „aha“, my tady vlastně máme ten dům dětí a oni nám hrozně moc vytrhli trn z paty, protože jsme pro ně dělali téměř veškerý program pro děti. Oni nám i poskytli třeba prostory a my jsme dělali adaptační skupiny v jejich prostorách. Pod námi byl i veškerý adaptační program pro Ukrajince v létě 2022. To nás posunulo velkým skokem.

7. Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak?

Celkově s pražskými určitě. To máme i pravidelné porady ředitelů a máme nějaké společné akce. Samozřejmě se zřizovatelem, s magistrátem, ten nás také podporuje. S jinými organizacemi tady máme sportovní kroužky, jako například florbalový, kdy spolupracujeme se sportovním klubem Královské Vinohrady, který nám dodává lektory, a když je někdo dobrý, tak nenutíme děti, ať se u nás zdržují, co nejvíc. Říkáme jim, pokud máte nadání, tak jděte dál. Takhle se snažíme s kýmkoliv spolupracovat a vzít to komplexně, ze široka, aby to nebylo jenom o nás, ale abychom byli v komunikaci i s okolím.

Co je naše jedinečnost, tak máme i sociální služby.

Ano, dívala jsem se, že máte nízkoprahové kluby.

Jo, jo, jo. Máme dva nízkoprahy a ty nemáme jenom na území, kde se nachází DDM, ale máme i nízkoprah na Praze 2, a pak máme terénní práce ve třech pražských obvodech. Tam spolupracujeme s Českou asociací streetwork, neziskovkami, sociálními službami. Snažíme se být v různých sítích a tematických oblastech, abychom dělali to, co je potřeba.

8. Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem?

Když je něco potřeba, tak komunikace je. Já si nestěžuji. Víím, že si někdo stěžuje, že nás moc metodicky nevede. Já jsem naopak ráda, že nám nechává dostatečnou míru soběstačnosti. Nemáme až tak pevné vedení, co všechno musíme a nesmíme. Mně přijde, že tato práce o tom je, že člověk musí být kreativní. Nejsme úplně všichni stejní. Za mě komunikace bezproblémová.

9. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?

Nový školní rok připravujeme už od ledna. Máme to tak, že máme oddělení podle věku – předškoláků, školáků a hlavní oddělení. Tam jsou lidi, kteří mají zodpovídat za to, že třeba pro prvňáky je ta nabídka komplexní, co se týče pestrosti, že si ten prvňák najde od sportu

skrz výtvarku, keramiku až po nějaké vzdělání, jazyky nějakou činnost. Soustředí se na tu věkovou kategorii z hlediska pedagogiky a psychologie. Pak máme ještě garanty. To jsou odborníci, a to jsou vždycky na sport a hlídají to, aby byla kontinuita od těch 3 let, nebo kdy začíná zrovna ta jejich oblast, tak aby to navazovalo, aby tam nebyla nikdy žádná díra. Když ten člověk k nám přijde ve třech letech, tak aby měl možnost u nás být celou dobu a nebyly tam mezery a nějakým způsobem se to zaměření i větvalo. Děláme to hodně týmově. Už od ledna, kdo ví, že by chtěl novinku, něco trendy, nebo naopak byl o něco velký zájem a nedostala se místa, začínáme navrhovat, co by mohlo a nemohlo být, co se kde vleze, protože už máme plné kapacity. Poptáváme se i ve školách, jestli by tam chtěli něco rozjet. A tak to dáme dohromady.

10. Které kroužky je těžké naplnit?

Taky jsou takové a většinou jsou to ty, který bychom velice rádi dostali mezi lidi, jako je třeba záchranář, badatel, přírodovědec a podobně. Nám přijde, že to je super věc, ale chápou, že prostě ne úplně vždycky to je opěťované od veřejnosti. Teď třeba jsme rozjeli přírodovědný kroužek, který ze začátku měl méně dětí a my, když víme, že ten kroužek chceme, a i když není úplně naplněný, tak tam dáme možnost, že rok to má málo dětí a ono se to pak nabalí, což je třeba příklad tohoto kroužku, který jsme už několikrát rušili a pak jsme říkali ne, zkusíme vytrvat. Nechali jsme ho a ono to je fakt tak super. Lektorka to dělá fakt dobře a ony si o tom děti řeknou.

11. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

V současné době není takový problém. Jedná se zase o jak o jaký kroužek. Většinou otvíráme kroužky, u kterých víme, že je naplníme, protože jsme na ně konečně našli nějakou kapacitu a prostory. Nebo je to třeba na škole, kde je to snazší ty děti získat samozřejmě. Když je to něco úplně nového, co chceme zkusit, tak je to samozřejmě těžší a tam je to risk, jestli to naplníme, nebo ne. My s tím do toho jdeme, že se uvidí. Zkoušíme tomu dát propagaci, že je to v rámci nějakých velkých propagačních akcí a ukážeme jim, o co půjde. Taky doufáme, že se to naplní.

12. Dívala jsem se, že nabízíte doprovod na kroužky. Jak jste přišli na tuto službu a jak to funguje?

To je takové moje dítě, které jsem před sedmi lety začala. Začalo to tím, že jsme měli projekt – Ulita do škol. Říkali jsme, že je strašně těžké tady obsadit místo, protože jsou ty děti ve školách, takže tady kolegyně chodila po školách a chtěli jsme otvírat kroužky hlavně tam.

Já jsem si říkala, jaká je to škoda, když tady máme takové prostory a nemáme je plné. Kladla jsem si otázku, jak to udělat. Tak nás napadlo, proč nevyzvedávat děti ve škole. Ale co s nimi tady? Tak jsme založili U-klub, což je něco jako družina, kde s těmi dětmi pracujeme trochu jinak. Ještě jsme to organizačně řešili, kdo je bude vyzvedávat, každý totiž končí jinak. Takže je to tak, že ve třech okolních školách vyzvedáváme v jeden čas – ve 13:30, aby do dvou byli všichni u nás, kdy začíná ten klub. Všechny kroužky jsme časově nastavili tak, aby začaly ve 14:15, aby je bylo možné spojit s tímhle projektem. Teď máme odpoledne otevřený klub, tam se všechny děti přivedou a tam si je vyzvedávají lektoři, nebo je odvádíme na bazén. V nabídce kroužků máme poznačeno, které kroužky s tím lze spojit, kam se děti budou vodit a kam nebudou. Je o to zájem. Protože tam máme kolegyně, které se hodně starají o duševno dětí, tak dětmi dělají přespávačky, vystoupení a hodně se zabývají jejich silnými stránkami, což si myslím, že by se mělo dělat i ve škole, ale tam to moc není.

13. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?

Hodně to podle mě záleží na ministerstvu. Úplně nevím, jestli signály z ministerstva jsou takové, že chtějí, aby to bylo zachované, tak budeme doufat, že ano. Já si myslím, že prioritou by měly zůstat děti a mládež. Byla bych ráda, aby mládež byla víc zastoupená, protože mi přijde, že se o ni vůbec nikdo nestará. Tam je velké neorané pole, protože pro obecní úřady přestane dítě existovat v momentě, kdy vyjde 9. třídu základní školy a dostane se na střední, protože střední školy zase zřizuje magistrát a ten se stará o školství. Obec vlastně potom nastupuje, až když je 18letý a volí, tak to už je jejich občan, protože volí. Ale když je to středoškolák a jenom tam bydlí, tak se o něj nikdo nezajímá, pokud nemá problém. Pak už jsou sociální služby, které se zabývají rizikovou mládeží. Ale mládeží jako takovou se nikdo moc nezabývá. Tam bych strašně ráda, aby se to posunulo tímhle směrem, ale kdo ví. Každopádně si myslím, že co se týče domu dětí a vedení, co já znám, tak jsme otevření a flexibilní, takže nechci prognostikovat, ale myslím, že to bude dost podobné, jako je to teď.

14. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

Ideální DDM podle mě vypadá tak, že je tam něco pravidelného, co rozvíjí všechny lidi, a to jsou ty kroužky, pravidelná činnost. Pak je tam ještě jedna složka, místo, kam chodí a znají všichni, že když mají volný čas a chtějí ho nějakým způsobem aktivně trávit, tak tam můžou jít a vždycky tam pro ně bude otevřeno. My tady máme zahradu, kde můžou být, půjčit si různé hry, nebo si zahrát discgolf, ale ještě to není úplně známé u všech. Některé domečky jsou prostě takové, že je tam vrátnice a pouští tam děti akorát na kroužky. Není to otevřené. Já bych strašně ráda, aby to bylo víc otevřené a byli jsme tady nejenom na

vzdělávání v rámci kroužků, ale i na to spontánní trávení volného času. Bylo by hrozně pěkné, kdybychom to měli podporované od zřizovatele i od ministerstva, protože pořád jenom vykazujeme kroužky a tábory, ale spontánní aktivita není moc prokazatelná, ale podle mě je hrozně moc potřeba.

15. Plánujete rozvoj aktivit pro dospělé či seniory?

My bychom rádi. Je to samozřejmě složitější, protože se stále jmenujeme dům dětí a mládeže, a ne úplně každý ví, že děláme aktivity i pro dospělé. Samozřejmě máme nabídku pro dospěláky. Máme nějaké jazykové kurzy, keramiku, která hrozně moc jede. Rádi bychom měli ještě něco. To stojí na otázce, až bude nějak klid a nebudeme nic nového rozjíždět, potom já řeknu. Je potřeba mít člověka, který se bude zabývat právě tím. Zatím to máme tak, že je to v rámci oddělení teenagerů a dospěláků, ale nikdo se tomu prvoplánově nevěnuje, což si myslím, že je naše rezerva. Byli bychom toho schopní, ale zatím nenastal čas, kdy bych řekla, tady je nový člověk a ten dělá nabídky jenom pro dospělé, protože do toho vždycky něco přijde. Teď například rozjíždíme programy pro školy například adaptáky a únikovky. Víím, že jsme se o tom bavily s kolegyní, že už v příštím roce na to přijde řada. To bych už to chtěla dělat ve větším. My máme ceny pro dospělé, které jsou vyšší, ale ne každé DDM to tak má. Nevím, proč by měli rodiče a pracující platit stejnou sumu jako děti. Setkali jsme se s názorem, že když budou za jazykový kurz platit 2 000 Kč, tak tam nebudou chodit dospěláci, protože si budou myslet, že to je míň kvalitní než jazykovky, kde zaplatí 20 000 Kč, a za druhé, když to zaplatí, tak je nic nedonutí sem jít, protože přijdou jenom o 30 Kč, když nebudou na lekci. Když za to zaplatí hodně, tak jsou donuceni tam chodit. Určitě o tom uvažujeme a máme to v blízké budoucnosti v plánu, ale není to prioritou.

Doplňující otázky:

16. Má vaše DDM vyhovující prostory či hledáte jiné? Jak jste zmiňovala potřebu využívání prostorů základních škol.

No určitě nám chybí sportovní hala i sportoviště, protože sport je zaprvé u nás největší tematický celek i co se týče akcí, kroužků a aktivit. My nemáme žádnou sportovní halu. Máme venkovní hřiště a máme velký sál, kde se sportuje, ale není to sportoviště. To nám určitě chybí. Pronajímáme si jak bazén, tak multisportovní halu, která je za obrovské peníze, na jejíž výstavbu nám nikdo nepřidá. Takže to nám stoprocentně chybí. Navíc si myslím, že opravdu každé dítě má sportovat i když ho to nebaví. Jinak prostory máme celkem vyhovující. Samozřejmě, když budeme mít víc, tak můžeme víc naplnit. Teď určitě máme

naprosto narvanou kapacitu, a když právě chceme nějaký kroužek otevřít, když by někdo rád něco otevřel, tak prostě tady není místo. Jsme limitovaní, že nemáme dostatek místa, ale vlastně na kroužky, které teď máme, jsou podmínky vyhovující.

17. Růst je omezen spíše kapacitou prostorovou než tou pedagogickou?

Jo. Ono samozřejmě se to všechno odvíjí od lektorů. Kdybychom měli lektory, tak asi můžeme rozšířit nabídku o pár kroužků, ale zatím jsme na maximu i únosnosti, co ještě zvládneme. Pak když jsou těžké týdny, kdy všichni onemocní, tak to suplování je hodně složité.

Respondentka číslo 5

1. *Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?*

Jsou tu zkušenosti, které využíváme dodnes. Je to z toho důvodu, že systém zájmového vzdělávání fungoval i ve 20. století, takže těch zkušeností je opravdu spousta. Člověk musí přihlížet době, ve které žije, potřebám klientů zájmového vzdělávání a vůbec potřebám školství podle toho, jak se vyvíjí. Zkušenosti a potřeby spolu tak nějak souvisí. Takže i ty zkušenosti z minulého století jsou samozřejmě využitelné i v tom současném. Člověk to musí dělat selským rozumem a přizpůsobit se, respektovat dobu, ve které žije. Samozřejmě vývojem doby a požadavků veřejnosti nebo legislativy člověk musí akceptovat změny. Ta tradice tady byla vybudována a já jsem na ni navázala. Snažím se tu tradici přizpůsobovat současné době. Nicméně tradice činností se nijak zvlášť neměnily.

2. *Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?*

Nemyslím, že v dnešní době to lze dělat jen na základě zkušeností. V té naší oblasti se už pohybujeme na bázi i nějakých manažerských dovedností, takže skutečně vizionářsky, ale i krátkodobé činnosti plánujeme. Snažíme se tedy na základě nějakých představ, kam chceme dojít v dlouhodobějším časovém horizontu, tu činnost naplánovat. Pak jsou krátkodobější úseky, což by se dalo nazvat jako roční plán, kde naše vize rozpracováváme do kroků a snažíme se tak co nejvíce se té naší vizi přiblížit, nebo ji co nejlépe naplnit. Pracujeme na tom s týmem mých kolegů, který vedu. Vždycky podle vnitřního posouzení stavu organizace se vždy zaměříme i na prostředí, které nás obklopuje, na vnější vlivy, které to vzdělávání ovlivňuje. Děláme to prostřednictvím toho, že si rozpracujeme vnitřní podmínky a vnější podmínky. Uděláme si tak zvaný Ishikawa Diagram, známější pod názvem rybí kost, kde jsme si v podstatě řekli, kdo jsou naši klienti a jaké jsou jejich potřeby, jaké jsou naše možnosti, jaké jsou požadavky našeho zřizovatele nebo i vyšších institucí, jako je např. ministerstvo školství, a jakou strategii chceme my. Získali jsme tedy nějakou vizi, kterou jsme rozpracovali do těch dílčích úseků neboli ročních plánů.

3. *Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?*

My jsme se snažili s tou situací hned vyrovnat. Podle nějakých instrukcí, které jsme dostávali shůry. A musím říct, že se nám povedlo po celou dobu Covidu udržet komunikaci s našimi klienty. Ze začátku to bylo takové, že člověk úplně nevěděl, jak na to, což v podstatě nevěděl nikdo v České republice, ale pak jsme se velmi rychle zorientovali. Komunikovali jsme tak, že jsme našim klientům posílali nějaké možnosti, jak využít volný čas. Zapojili jsme se do

celostátního projektu, který byl organizován domy dětí v České republice, kde jsme nabízeli třeba doučování. V první fázi jsme natočili třeba vzdělávací videa, která měla také celostátní platformu. Myslím, že jmenovala Mít kam jít, kam jsme ta videa zveřejňovali. Tam jsme také informovali naše účastníky kroužků, ale i jiných aktivit. Ve finále jsme realizovali online vzdělávání, pokud to tedy naši klienti chtěli. Nenutili jsme do toho nikoho, byla to zcela dobrovolná aktivita z jejich strany. A myslím si, že se nám na základě této komunikace, která byla mnohdy náročná i pro ty rodiče, protože zajišťovali i online vzdělávání i v rámci formálního vzdělávání. My jsme k tomu přistoupili tak, že je to zcela dobrovolné, kdo chtěl, mohl se přidat, kdo ne, tak ne. Bylo to různě navštěvováno, ale myslím, že jsme se s účastníky po celou dobu Covidu snažili komunikovat a že se nám to povedlo. Potom jsme totiž přešli plynule do té formy nabízení vzdělávání tady u nás v domečku a myslím, že i v dnešní době je velký zájem o ty naše aktivity, že jsme si v podstatě udrželi tu klientelu a že jsme se neuzavřeli úplně.

4. Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19? Je něco, co jste používali v online prostředí, co vytrvalo a používáte doteď?

Určitě. Začali jsme víc používat digitální pomůcky. Třeba co se týká organizace práce, tak tam se to úplně změnilo. Začali jsme se orientovat ve sdíleném úložišti a ve sdílených prostředích. Najeli jsme ihned na online deníky. Takže jsme zdigitalizovali tu organizační část toho, co zajišťujeme. Stejně tak jsme začali víc využívat tablety, interaktivní tabule a podobně. Hodně jsme začali čerpat informace od svých kolegů v rámci DDM v České republice prostřednictvím videí. Řekla bych, že jsme se i světově posunuli, že jsme využili internet a jeho možnosti. Taky jsme se museli naučit spoustu věcí třídit a orientovat se v tom prostředí, stejně tak potom předávat zkušenosti těm, kteří k nám chodí na kroužky. Takže v tomto ohledu to urychlilo proces digitalizace, o čemž se často mluví. Covid třeba byl v tomto ohledu takovým katalyzátorem té změny.

5. *Zřídili jste, nebo jste chtěli po Covidu zřídit nějaké ty online kroužky, nebo jste chtěli přejít do prezenčního prostředí zpátky se socializovat?*

Takhle. Nechali jsme to na socializaci. Z druhé strany rodiče řekli, že se připojí, protože byli různě nemocní. Dávali nám zprávy, že jsou sice nemocní, ale že se na hodiny kytary rádi připojí, v případě, že by to bylo možné. Takže jsme nějakým způsobem zachovali i tuto možnost a nechali jsme to na rodičích. Oni to nevyužívali tak, že by se chtěli z domova učit jakýmkoli činností, ale spíš to využívali v případě, že byli nemocní. V současné době,

bych řekla, že to postupně zaniká. Rodiče jsou možná už unavení i z těch všech možností, které mají. Takže ta možnost tu je, ale prioritně ji nenabízíme, pokud se někdo ozve, tak tu možnost prostě má. Ale myslím, že ta společnost směřuje k tomu sociálnímu, k tomu osobnímu kontaktu a předávání zkušeností z očí do očí.

6. Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině? Je možné porovnat covidovou krizi s krizí, která je spojena s válkou na Ukrajině?

Já myslím, že ne. My jsme se zapojili do projektu adaptačních kurzů. Zajišťovali jsme od března 2022 do srpna 2022 několik desítek adaptačních kurzů. Covid byl pro nás o zajišťování zájmového vzdělávání, ta záležitost s Ukrajinou byla jiná. My jsme se vždycky snažili, abychom mohli nabídnout aktivity všem bez rozdílu toho, z jakého důvodu na území městské části, kdo pobývá. Ale nedokázala bych tyto dvě věci postavit vedle sebe, takže na vaši otázku odpovídám, že ne.

7. Zřídili jste tedy adaptační kurzy, které už nyní nejsou?

My jsme realizovali adaptační kurzy ve spolupráci s naším zřizovatelem, což je městská část Praha 13 za finanční podpory MŠMT. Dostali jsme dotaci ve výši zhruba 3 miliónů korun, z které jsme je financovali. Adaptační kurzy byly zaměřeny především na předškolní děti. Filozofie toho projektu ve spolupráci s městskou částí byla taková, že jsme to pojali jako adaptaci dětí, a potom v září 2022 už starší děti šly do základní školy, kde se běžně zapojily do třídních kolektivů, a menší děti ve věku předškolním nebo s odkladem přecházely pod mateřské školy, které si je zorganizovaly formou samostatných tříd pro děti z Ukrajiny, adaptačních tříd, nebo je začleňovaly do běžného kolektivu. Bylo to různé. Každopádně ty věci neskončily. Činnost pokračuje tady na území městské části přirozeným začleňováním dětí do různých kolektivů. Co se týká činnosti zájmového vzdělávání, tak jsme v podstatě přechodným můstkem. U nás spoustu dětí ihned začalo chodit na kroužky, aniž by od nás něco chtěly, nebo vyžadovaly nějakou adaptaci. V podstatě to proběhlo velmi pěkně a prostřednictvím těch činností byla adaptace pro děti přínosem. Ony, pokud neuměly česky, tak se zeptaly, nebo zde měly kamarády ze školy, kteří jim vytvářeli takovou spojku v komunikaci. A v současné době máme schválené malé komunitní centrum, které se bude týkat třeba osvěty jazykové i kulturní, pro ukrajinskou komunitu na území městské části Praha 13. Takže my jsme neskončili.

8. *Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak? Je nějaký rozdíl mezi zřizovateli?*

Pokud začnu od konce, tak my rozhodně nespolečně pracujeme podle zřizovatele, ale podle potřeb, které máme. Naše DDM ve Stodůlkách je členem Sdružení pracovníků domů dětí a mládeže v České republice, takže existuje platforma, kde si můžeme vyměňovat nějaké zkušenosti – to děláme online formou. Dále komunikujeme napříč republikou nějaké problémy, které vzniknou. Využíváme stejný právní servis, pokud je to možné a je na to většinový požadavek. Využíváme toto prostředí k vyřešení autorských práv, kdy máme uzavřenou centrální smlouvu s organizacemi, které v ČR zastupují autorská práva. A pak také spolupracujeme intenzivně v síti pražských DDM se všemi, bez rozdílu, kdo je jejich zřizovatelem. My jsme třeba zřízení městskou částí, ale zbytek domů je zřízeno Magistrátem hl. m. Prahy. Ta spolupráce probíhá na základě informovanosti sebe navzájem, máme pravidelné koordinační porady, kde probíráme problematiku z oblastí financí, organizace činností a tak dále. Pak spolupracujeme na konkrétních aktivitách, např. akce v Praze, které pořádáme jako partnerské organizace společně. Máme třeba platformu *Budu lektor*, kde tedy můžeme poptávat, anebo nabízet lektorské služby. Takže ta spolupráce není omezená, je postavená na profilaci zájmového vzdělávání organizací, které v Praze zajišťují tuto činnost.

9. *V nabídce kroužků máte kroužek pro budoucí instruktory, které si tak vychováváte, což je činnost, která je hezká a není běžně nabízena. Přiblížíte mi tento kroužek a jeho myšlenku?*

Děkuji moc za pochvalu. My jsme se pokoušeli několikrát, ale doba je docela hektická a dynamická a i ti, kteří mají zájem s námi spolupracovat a jsou našimi odchovanci, tak jim nabídneme nějakou systematičtější činnost v rámci instruktorských klubů, tak potom to může dopadnout tak, že se to časově nevejde do jejich možností. To je, podle mě, asi ten důvod, proč DDM tyto kurzy tolik nenabízí. Ale je to tak, že i když tyto kluby nefungují, tak ty naše odchovance tady máme, jsou buď instruktoři, nebo následně vedoucí kroužků, anebo dost často vedoucí táborů. A spíše než pravidelná forma, jim více vyhovuje občasné setkání, kde se řeší konkrétní záležitosti toho konkrétního DDM. My to v nabídce stále máme a uvidíme, co doba, čas a možnosti těch našich potencionálních zájemců udělají.

10. Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem?

S městskou částí, i díky covidu, kdy jsme byli nuceni některé věci dost intenzivně řešit, velmi úzce spolupracujeme. Musím říct, že se snažíme propojovat formální a neformální vzdělávání. Nabídli jsme MČ pro školy několik projektů, týkají se většinou výukových programů, třídních kolektivů, nebo adaptačních kurzů. Některé jsou novinkou, některé již velmi dobře běží, jako na příklad polytechnická hnízda, která děláme společně s Hospodářskou komorou. Dost často projekty, které se týkají nepravidelného zájmového vzdělávání – workshopů, tak dost často si to objednávají školní kolektivy navíc. Co se týká ostatních záležitostí organizace, komunikace, financování, tak si myslím, že nás zřizovatel velmi dobře podporuje. Myslím, že jsme se velmi dobře propojili a že společně fungujeme na velmi dobré úrovni.

11. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?

Vychází to z toho, co jsem říkala už na začátku. Máme filozofii, nějakou vizi, kam se chceme dostat. Průběžně si mapujeme trh. Naším klientem je i zřizovatel, takže s ním komunikujeme, ale jen v obecné rovině. Tu nabídku jako takovou ale sestavuje dům dětí, tým kolegů, který v těch jednotlivých oblastech, tak jak to potom máme uvedené na našich stránkách. Hledají možnosti na základě zjištěných skutečností, našich možností, poptávky rodičů a zřizovatele. Dost často nás motivují i kolegové z koordinačních porad, nebo jiných setkání. Takže takto se inspirujeme, ale finální nabídka vychází z té vize, kam se chceme posunout a čeho chceme dosáhnout, z poptávky veřejnosti a z možností organizace.

12. Které kroužky je těžké naplnit?

Je to rok od roku jiné. Ještě nikdo z nás nepřišel na to, proč tomu tak je. Jeden rok máte zájem o kroužky třeba technické, další rok to jsou například kroužky umělecké. Obecně by se dalo říct, že vždycky je zájem o pohyb, sport a tanec. To jsou totiž aktivity, kdy ti zájemci, anebo jejich rodiče, nechtějí, aby to bylo sedavé, ale naopak, aby to bylo dynamické.

13. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

Chce to vždycky na to připravit celý tým, protože někdy ty věci chvíli trvají a někdy trvají i delší dobu. V DDM to děláme tak, že vždycky zjara pouštíme do oběhu formu krátkodobých kurzů, které mají třeba 10 lekcí. Tam si ověřujeme, jestli o ten nový kroužek zájem bude, pokud ano, tak potom v září otvíráme ten kurz jako roční kroužek. Tradice kroužku z mých praktických zkušeností vzniká od dvou let, i když dříve to bylo delší. Ta tradice s sebou nese různé nadstavby, protože se ty děti posouvají ve svých dovednostech.

V prvním roce to jsou začátečníci, poté mírně pokročilí. Takže my si to vyzkoušíme zjara, jestli ty kroužky budou mít budoucnost. Někdy také zariskujeme a vyplatí se nám to, nebo se nám to nevyplatí.

14. Při prohlížení vaší nabídky jsem narazila na Akční pátek, kde nabízíte různé aktivity, které si můžou děti a mládež vyzkoušet v průběhu školního roku a vybrat si tak kroužky na školní rok následující. Jak velký je o to zájem?

Tento cíl tento kroužek nespĺňuje, i když je Akční pátek navštěvovaný. Spíše jsme se shodli s kolegy, že Akční pátek funguje jako mix kroužků. Rodiče tak využili možnost, když jsou třeba v práci, nebo mají jiné povinnosti, sem umístit dítě. Ale to, že by to splňovalo tu funkci, že se děti přihlásí na daný kroužek od září, jsme nepozorovali, a pokud ano, tak minimálně. Nicméně jsme to tak nechali, protože se stalo, že z deseti, dvanácti dětí si jedno řeklo, že bude chodit na výtvarku. Že by se celý kolektiv rozdělil do jednotlivých kroužků, to se neděje. Možná v budoucnu to bude mít nějakou šanci.

15. Plánujete rozvoj aktivit pro dospělé či seniory?

My vytváříme zájmové činnosti pro široké spektrum lidí, takže i pro dospěláky. V současné době nerozlišujeme například to, jestli pracují nebo nepracují, jejich osobní pozici nezkoumáme. Máme v současnosti v nabídce nějaké pohybové aktivity, hru na kytaru, divadlo i pěvecký sbor. Zabývali jsme se otázkou, jak dál, ale bohužel naše prostorové možnosti už nejsou takové, abychom mohli nabízet nějaké specifické kroužky. Strategicky se, a ani to není v těch našich vizích do roku 2024, jim věnovat nebudeme. A ovlivňují to zejména prostorové možnosti.

16. Dívala jsem se, že u vás došlo k výstavbě nové multifunkční haly. Má nyní Vaše DDM vyhovující prostory?

Je to vstupní hala, která ve své podstatě zajistila bezpečný vstup, protože ještě před rokem se sem vcházelo čtyřmi vchody, což bylo mimo naši snahu zajistit pro všechny komfort bezpečnosti. V této době vznikla multifunkční hala, ve které je recepce. Hala plní i funkci některých prezentací, ale není určena přímo ke kroužkům. V současnosti máme již po zápisu na školní rok 2023/2024 a máme přihlášeno asi 2900 účastníků, s tím, že mnohé kroužky jsou prováděny v místních základních školách, jejichž prostory si pronajímáme např. tělocvičny, kuchyňku nebo učebnu chemie. Zatím máme příslibenou výpomoc našeho zřizovatele, ale je to o velkých a tvrdých investicích. Teď vše řešíme náhradním způsobem.

Takže budova je vyhovující, ale úplně prostorově nepostačuje, takže vše řešíme formou pronájmu prostor.

17. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?

Vize jsme s kolegy sepsali, a to vám pošlu do mailu.

18. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

Jako ten náš. Těžko odpovědět, protože každý má tu ideální situaci jinou. Ta ideální pozice DDM je v tom, že může plnit tu školskou službu, kdy obyvatelé najdou pod jednou střechou za dobrou cenu různé aktivity a pestrou škálu nabídky kroužků, které mohou využít. Nemusí to být jen o těch organizovaných pravidelných aktivitách, ale i o jednorázových akcích, jako jsou například tábory, které by měly být pro kohokoli z ulice. Samozřejmě existují i nějaká specializovaná soustředění, těch ale máme méně. Ideální DDM by mělo zahrnovat příležitostné akce, různé vzdělávací workshopy, komunitní setkávání, kde mohou lidé řešit různou problematiku. Takže ten ideální stav spočívá za mě v pestré nabídce činností, akce, kroužky, tábory a výukové programy. A v tom abychom byli partnery školám takovou formou, že se můžeme s pedagogy ve školách domluvit na jejich potřebách a nějakým způsobem propojit ta dvě prostředí formálního a neformálního vzdělávání.

Respondent číslo 6

1. *Jaké zkušenosti (praktiky) z minulého století využíváte?*

Součástí vedení jsem až v 21. století.

2. *Z čeho vycházíte při plánování a běžném chodu DDM?*

Máme dlouhodobý plán. Ředitel je na pozici 6 let. Na tuto dobu si vytváříme základní představu. Poté svojí pozici ředitel obhájí. Vycházíme z dlouhodobého plánu, aby to nebyly nesmyslné papíry o ničem. Každoročně tvoříme roční plán činností.

3. *Jak jste zvládali omezení či uzavření během pandemie Covidu-19?*

Bylo to dost složité. Velkou část činnosti nebylo možné provozovat. Museli jsme revidovat to, co děláme. Měli jsme i online kroužky. Například na výtvarné kroužky jsme aktivitu kombinovali. Materiál jsme účastníkům připravili na recepci, kde si ho vyzvedli. Potom kroužek s vyzvednutým materiálem proběhl online. Do té doby jsme jeli systematicky. Při Covidu jsme se byli schopni změnit.

4. *Jaký vliv na další vývoj DDM měla pandemie Covidu-19?*

Většina věcí z Covidu byla směřována na dobu Covidu. Jediné, co nám zbylo, je to, že nabízíme online flétnu. Kolega, který učí programování, nabízí možnost náhrady hodiny v případě, že je třeba nemocný, online formou. Ale jinak většina věcí, které byly v době covidu, v té době zůstaly.

5. *Jaký vliv na DDM měla či má válka na Ukrajině?*

Zřizovali jsme centrum pro předškolní děti. To bylo od března 2022 do konce školního roku, což znamená do srpna. Ale pak o další chod tohoto centra nebyl zájem, a tak jsme jej zrušili. Co se týká speciálních kroužků pro děti z Ukrajiny, tak nabízíme možnost, aby se děti zapojily do normální činnosti. Takže je nerozdělujeme, ale snažíme se je všechny integrovat do běžně fungujících kroužků.

6. *Spolupracujete s ostatními DDM? Případně s jakými a jak?*

My máme Sdružení pracovníků domů dětí a mládeže, kde spolupracujeme jako celorepublikový celek. Pražských DDM je 13 pod hlavičkou hlavního města a dvě, které zřizují městské části. Všechny tyto domečky mají koordinační porady cca jednou za měsíc mimo prázdniny. Dříve to bylo jednou za čtvrt roku. Na těchto schůzkách řešíme akce, které dělají partnerské DDM společně. Například teď naposledy jsme organizovali den dětí na Vypichu na přelomu května a června. Potom se dělá akce Vítání jara, kdy je v jeden den

v Praze na několika místech několik akcí, kde se spojují některé DDM. Ještě je akce Bojovka, která se vždycky děje v jedné části Prahy. Je to akce, která je určená pro rodiny s dětmi. Další společná akce se koná na začátku školního roku. Nebo existuje akce Parním vlakem na Lhotku, což je akce DDM Hlavního města Prahy v kooperaci s ostatními DDM, kdy se jede na táborovou základnu na Lhotce parním vlakem.

7. Je nějaké konkrétní DDM, se kterým spolupracujete blíže?

My jsme samostatné právní subjekty, ale snažíme se kooperovat naši činnost tak, abychom jsme o sobě vzájemně věděli, abychom byli schopní nějaké spolupráce, anebo třeba nedělali něco, co by bylo kontraproduktivní pro jiné DDM.

8. Kdo určuje nabídku kroužků vašeho DDM?

Je to poptávka a možnosti interních a externích pracovníků. Jsou dvě varianty. Buď vymyslíme, že bychom nějaký kroužek rádi měli, a následně sháníme lektory. Druhá možnost je, že nám lektori sami nabídnou vedení kroužku, nebo lektory při nějaké příležitosti získáme. Následně přizpůsobujeme nabídku našim možnostem. Neméně podstatnou věcí jsou samozřejmě prostorové podmínky, které nás buď omezují, nebo dávají nové možnosti.

9. Má vaše DDM vyhovující prostory či hledáte nové?

Máme hlavní dům v ulici Šalounova, což je bývalá budova školky. Máme poté pronajaté detašované pracoviště v ulici Květnového vítězství, kde je pohybový sál a místnost pro výuku výtvarky a hudebky. Následně spolupracujeme se školami na pronájmu tělocvičen. A spolupracujeme s KC V Zahradách, což je obecně prospěšná společnost Prahy 11, kde nabízíme svoji činnost. KC V Zahradách dělá také kroužky, ale dávají nám možnost, abychom nabízeli naše kroužky v jejich prostorách.

10. Na vašich webových stránkách jsem zjistila, že se nejvíce věnujete sportovním kroužkům. Je to na základě poptávky?

Jak jsem již říkal, je to určeno poptávkou, možnostmi lektorů a zaměřením. Každé DDM, ať už pražské, nebo mimopražské, má nějaké zaměření. My máme ta specifika hodně daná tím, že máme kolegyně, které se zabývají aerobikem. Díky tomu máme aerobikový a taneční klub M-Team, který navštěvuje jedna pětina všech dětí z našeho DDM. Potom máme klub, ve kterém se snoubí florbal, badminton a stolní tenis. Všechny tyto tři sportovní odvětví jsou také zapojeny do ligy pražských DDM. Každý měsíc, nebo každé dva měsíce, mezi sebou hrají zápasy. Je to z toho důvodu, aby se ty děti mohly utkat a poměřit síly s někým odjinud než hrát zápasy pouze v našem DDM.

11. Které kroužky je těžké naplnit?

Často je zájem o kroužky ve vlnách. V posledních letech ale máme naplněné skoro všechny kroužky. Je to spíš o tom, že se člověk zrovna netrefí do poptávky. Je to z toho důvodu, že nemáme žádné specifické nástroje, jak zjistit předem poptávku po jednotlivých kroužcích. Spíše reagujeme na to, jaká byla poptávka v minulém školním roce. Je to také určitě o tom, jací hráči se na Jižním Městě objeví jako konkurence. My k těm kroužkům, které se nám neosvědčí, přistupujeme tak, že je zrušíme, anebo vymýšlíme jiné možnosti. Je to celé velmi relativní. Máme velkou nabídku tanečních kroužků, které mají hodně podob, a je důležité se do správné a chtěné podoby strefit. Důležité taky je, kde, kdy a jak často se kroužek odehrává. Také má velký vliv na naplněnost kroužků to, když nějaký kroužek zaujme skupinu dětí a celá tato skupina se na kroužek přihlásí. Roli ovšem hrají i finance.

12. V nabídce vašeho DDM jsem našla specifický kroužek, který se týká první pomoci.

Jak tento kroužek vznikl?

Tak to jste se trefila zrovna do kroužku, který moc naplňovaný není. Je to škoda. Fungoval by víc, kdyby byl spojen s nějakou školou. Tento kroužek vznikl tak, že moje kolegyně je certifikovaný lektor TRSEM, což je projekt prázdninové školy Lipnice, která dělá zážitkové kurzy první pomoci. Je to primárně o tom, jak reálně zvládnout situace, kdy se vlastně účastníci učí teorii formou simulovaných situací. Něco podobného nabízíme i my. V současné chvíli o ten kroužek není takový zájem, jaký bychom chtěli, aby byl.

13. Jak náročné je zřídit a prosadit nový kroužek?

Záleží to na tom, jestli se trefíme nebo netrefíme do poptávky. Často i já jako ředitel vidím, že některé kroužky neklapnou, ale přesto to zkusíme. Mnohokrát se stane, že kroužky, kterým moc nevěřím, jsou úspěšné; a kroužky, kterým věřím, úplně vyhoří. Těch věcí, které se při vzniku kroužku řeší, je strašně moc. Někdy se stává, že přijdeme s novým kroužkem, kterému vytvoříme určitý rozvrh, ale některým potenciálním zájemcům daná doba nevyhovuje třeba z důvodu, že mají ve stejném termínu kroužek jiný.

14. Máte vysledovaný nějaký den, který je pro vás vhodnější, kdy dokážete kroužky zaplnit lépe?

Ano, je to pondělí až čtvrtek mezi čtvrtou a sedmou hodinou odpoledne. Je to nejlepší čas. Dříve třeba fungovalo i to, že školy měly pro starší děti odpolední vyučování v úterý a ve čtvrtek, teď si to každá škola nastavuje jinak, a tím, jak je na těch školách mnoho našich dětí, tak ty odpoledky běží prakticky každé odpoledne.

15. Jaká je komunikace s vaším zřizovatelem?

Obecně můžu říct, že Praha je jako zřizovatel výjimečná a opravdu se s námi snaží fungovat na co nejlepší úrovni. Máme i oddělení volného času, kde známe zaměstnance osobně, kteří se o nás na magistrátu starají. Paní ředitelka Němcová je člověk na správném místě. Máme každoročně dvakrát poradou ředitelů a se zřizovatelem máme také dvakrát dohodovací řízení, kdy my prezentujeme naši vizi ohledně financování.

16. Jaké máte vize do dalších let 21. století? Kam myslíte, že bude DDM směřovat?

Podle strategie 2030 by měly DDM primárně fungovat na úrovni propojování formálního a neformálního vzdělávání. MŠMT přišlo s touto strategií, ale pro to, aby byla naplňována, nic moc nedělá. My jsme z toho neformálního vzdělávání jediná státní instituce, která by právě mohla propojit formální a neformální vzdělávání na jednom místě. To závisí v současnosti na rozvíjení měkkých klíčových kompetencí. Pokud bych si za mě měl vybrat jednu věc z vizí do budoucna, tak je to právě to propojování formálního a neformálního vzdělávání, to podle mě dává smysl. Bohužel ale v okolních školách vidím, že u ředitelů škol je důraz na formalizaci vzdělávání velký. Ředitelé totiž moc nevidí smysluplnost propojení obou forem vzdělávání. Nevím, čím to je. Buď nemají v osnovách prostor pro spolupráci, anebo nás nevidí jako stěžejního partnera.

17. Plánujete rozvoj aktivit pro dospělé či seniory?

To je specifický problém. Teoreticky by se to nabízelo, protože populace stárne a bylo by to smysluplné. Na druhou stranu ministerstvo školství s aktualizací vyhlášky o zájmovém vzdělávání do toho hodilo vidle. Je to proto, že jsme v současnosti financováni na tzv. unikátního účastníka v rozsahu dítě, žák, student; 0-18 let. To znamená, že pokud k nám chodí dítě na 4 kroužky a 4 tábory, tak se nám započítá jako jeden účastník. Na základě tohoto my nerozvíjíme nabídku další činnosti, soustředíme se na věkovou skupinu, pro kterou jsme zřízeni. Ve chvíli, kdy se ale naskytne možnost něco uspořádat, tak ji využijeme, ale aktivně ji nevyhledáváme, ani nenabízíme. Je pravda, že až se změní demografická křivka, což je reálné v horizontu pěti až deseti let, tak je možné, že budeme nabízet i nějakou přizpůsobenou nabídku činností pro dospělé.

18. Je to omezeno prostorovou nebo personální kapacitou?

Interní pracovníci z podstaty zákona jsou financováni od MŠMT, takže by neměli být využíváni na jinou věkovou kategorii, než je uvedeno. Je to tedy o externistech a těch, kteří by na tom chtěli pracovat, moc není. Nabízíme v současnosti jen velmi omezený výčet

kroužků pro dospělé – například keramiku, nebo stolní tenis. Je to také tím, že do 19 hodin se snažíme držet činnost pro děti, takže až pak je ta možnost uskutečňovat dané kroužky.

19. Jak vypadá ideální DDM? Jak si ho představujete?

Já v současné chvíli mám ideální DDM a jsem za něj rád. Mám velmi motivované a funkční interní i externí pracovníky. Nejideálnější DDM, které by se mi líbilo, by bylo bez byrokracie. To by všem zlepšilo každodenní fungování a psychický stav všech osob, které se na práci v DDM podílí. Já jsem v DDM čtvrt století a musím říct, že míra byrokracie v současnosti je několikanásobně vyšší než před 25 lety. Samozřejmě by se mi líbilo, kdybychom měli nějakou velkou samostatnou budovu s tělocvičnou, ale to je vcelku nereálné, takže se spokojuji s tím, co právě teď je.

Tab. Volnočasové aktivity, věkové skupiny - 2001,
věková skupina 15 - 30 let, - 1..5 +

	Věkové skupiny			Celek 15 - 30
	15 - 18	19 - 23	24 - 30	
Sledování televize	4,75	4,63	4,60	4,64
Poslech rozhlasu	4,22	4,53	4,60	4,51
Poslech magnetofonu, gramofonu, CD	4,65	4,50	4,23	4,39
Povídání si s přáteli, známými	4,60	4,49	4,20	4,37
Četba novin a časopisů	3,91	4,09	4,22	4,12
Domácí práce	3,57	3,77	4,07	3,88
Odpočinek, nienedělání, ležení	4,02	3,91	3,78	3,86
Schůzka s partnerem	2,82	3,73	3,50	3,46
Práce s počítačem	3,56	3,48	3,04	3,28
Četba knih	3,32	3,13	3,22	3,21
Sexuální aktivity	2,03	3,27	3,52	3,18
Milenecké aktivity	2,23	3,39	3,33	3,16
Procházky, toulání se	3,01	3,10	3,23	3,15
Návštéva kaváren, restaurací	2,83	3,41	2,99	3,11
Aktivní sportování	3,17	2,90	2,60	2,80
Sledování videa	2,81	2,66	2,44	2,58
Studium a příprava na školu	4,44	2,76	1,55	2,47
Večírky, mejdany	2,24	2,50	2,26	2,34
Návštéva kina	2,29	2,31	2,21	2,26
Chov zvířat	2,56	2,32	2,07	2,24
Turistika, trampování, výlety do přírody	2,21	2,20	2,26	2,23
Návštéva diskoték, tanečních zábav	2,44	2,38	2,00	2,21
Práce na zahradě	1,99	1,90	2,24	2,08
Hry (počítačové, automaty)	2,58	2,09	1,76	2,02
Výstavba a údržba domu, bytu, chaty	1,56	1,78	2,34	2,01
Mimoškolní vzdělávání	2,06	2,06	1,89	1,98
Ruční práce	1,91	1,89	2,01	1,95
Vedlejší výdělečná činnost	1,89	2,09	1,86	1,94
Výtvarná činnost	2,06	1,94	1,83	1,91
Hudební a dramatická činnost	2,13	1,97	1,74	1,88
Kuřilství	1,75	1,87	1,86	1,84
Psaní dopisu, deníku	2,25	1,84	1,65	1,82
Návštéva sportovních utkání	2,00	1,84	1,74	1,82
Návštéva divadla	1,91	1,80	1,76	1,80
Návštéva výstavy, muzea galerie	1,84	1,87	1,73	1,80
Opravy a úprava kola, motocyklu auta	1,74	1,79	1,81	1,79
Návštéva koncertů populární hudby	1,84	1,75	1,61	1,70
Individuální duchovní aktivity, meditace	1,46	1,68	1,68	1,64
Návštéva koncertů vážné hudby	1,29	1,45	1,45	1,42
Účast na náboženském životě	1,27	1,32	1,38	1,34
Sběratelství	1,49	1,22	1,28	1,29
Chalupaření	1,20	1,23	1,27	1,24
Veřejně prospěšná a politická činnost	1,12	1,24	1,26	1,23

Prameny: 2000/1 - 3/5

75

⁷⁵ SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace. Praha: Svoboda Servis, 2004. s. 63 ISBN 8086320332.